

*(მთარგმნელები: რუსუდან ქებუღიძე,
პაპუნა წერეთელი, პაატა გეგელაშვილი)*

თავი პირველი

I

ვინ ვიყავი მე და ვინ იყო იგი

...სანამ აქ მყავს, კიდეც რა მიშავს: მალიმალ მივალ და დახედავ მაინც, მაგრამ ხვალ რომ წაიყვანენ, რაღა ვქნა მერე, მარტო რომ დავრჩები? ახლა დარბაზში ასვენია, ბანქოს ორ მაგიდაზე. კუბოს ხვალ მოიგანენ, თეთრს, თეთრი აბრეშუმიტ გადაკრულს, თუმცა რას ვბოლავ...აგერ, დავდივარ, სულ მინდა გავარკვიო ყველაფერი. ექვის საათია, ვცდილობ გავარკვიო, აზრებს თავი მოუყარო...მე კი დავდივარ წინ და უკან...არა, ავღებები და დალაგებით მოვყვები ყველაფერს (ჰმ, დალაგებით!). როგორც ხედავთ, ლიგერატორი არ გახლავართ. მერე რა ვუყოთ, მეც ისე მოვყვები, როგორც მესმის.

თუ გნებავთ იცოდეთ, ანუ თავიდან რომ მოვყვე ყველაფერს, პირველად რაღაც-რაღაცეები მომიგანა დასაგირაველად. მაშინ ფული სჭირდებოდა, "გოლოსში" უნდოდა განცხადება დაეებჭადა, ასე და ასეო, აღმზრდელი ქალის ადგილს ვეძებო, გინდაც ქალაქიდან შორს იყოსო, გინდაც შინ მეცადინეობა იყოსო, თუ სხვა და სხვა. ასე დაიწყო თავიდან. რა თქმა უნდა, სხვებისგან არ გამირჩევია. ისე მოვიდა, როგორც სხვები, მორჩა და გათავდა, მერე კი გავარჩიე. განწვრილი, გამხდარი, ქერა, საშუალო განის ქალი იყო. თითქოს ერიდებოდა, რცხვენოდა ჩემი (მგონი, უცხოებთან სჩვეოდა ასე, მეც უცხო ვიყავი მისთვის, უცხო, როგორც ადამიანი და არა როგორც მევახშე). მივცემდი ფულს და გაგრილდებოდა, წავიდოდა. მისი ხმა არ გამიგია. სხვა გედავება, გეხვეწება, გევაჭრება, ის ყველაფერზე ყაბულს იყო...მგონი, ამრი მერევა...ჰო, ყველაზე მეტად მისმა მოგანილმა გირაომ გამოცა:

მოქროულმა ვერცხლის საყურეებმა, უვარგისმა მედალიონმა. შაურის ფასი რომ ჰქონდა, თვითონაც იცოდა, მაგრამ შევატყვე, ძვირად უღირდა. მერე გავიგე, დედ-მამისგან სხვა არაფერი დარჩენია. მხოლოდ ერთხელ გამეღიმა მის გირაობზე. არა, არ იფიქროთ, ჩემს თავს ამის ნებას ვაძლევდე, მუშგრებთან მუდამ ჯელგლმენი ვარ. მოკლედ მოვუჭერი, ოღონდაც ზრდილობიანად და გოროზად. დიახ, დიახ, გოროზად. გოგონამ გაქუცული კურდღლის ქურქის რაღაც კანუწები (მართლა ნაკუწები) მომიგანა. თავი ვერ შევიკავე და რაღაც ვუთხარი, ასე ვთქვათ, გავემახსრე. ღმერთო, როგორ აელანბა პირსახე! როგორ დამიბრიალა ღიდრონი ცისფერი თვალები! მაგრამ კრინგი არ დაუძრავს, "ნაკუწები" აიღო და გავიდა. მაშინ მივაქციე ყურადღება და რაღაცამ გამიელვა თავში, იმწამს რაღაც მომაფიქრდა. კი, მახსოვს მაშინდელი, საკმაოდ დიდი შთაბეჭდილება: რომ მეგისმეგად ახალგაზრდა, ლამის თოთხმეტი წლის გეგონებოდა, ის კი თურმე თექვსმეტი წლის სამ თვეში ხლებოდა. თუმცა ეს არ გახლავთ მთავარი. მეორე ღღეს ისევ მომაღვა. მერე გავიგე, ღობრონრაგოვთა და მოზერთანაც მიუგანია ის ბეწვი, მაგრამ ისინი ოქროს იღებენ მხოლოდ, არც დაალაპარაკეს თურმე. მე კი ერთხელ კამეა გამოვართვი (დიდი არაფერი იყო) - მერე თვითონვე გამიკვირდა. მეც ხომ ოქრო-ვერცხლის გარდა გირაოდ არაფერს ვიღებ, იმას კი კამეა გამოვართვი. მახსოვს, მაშინ მეორედ ვიფიქრე მასზე.

იმჯერად, მოზერისგან წამოსულმა, ქარვის მანღშგუკი მომიგანა. ვინც მსგავსი ნივთების მოყვარულია, მისთვის რა უშავს, მაგრამ ჩვენთვის კაპიკად არ ღირს, ჩვენთვის ფასი მხოლოდ ორქოს აქვს. ჰოდა, რახან გუშინ ნაწყენი წავიდა ჩემგან, გოროზად, ცივად, მაგრამ ორი მანეთი მაინც მივეცი. ეს კია, თავი ვერ შევიკავე, ცოცხა არ იყოს ბრაზით ვუთხარი: "თქვენი ხათრით, თორემ ამას არც მოზერი დაიგირავებდა". დიახ, გულმოსული გახლდით. თქვენი ხათრით რომ გაიგონა, ისევ წამოენთო სახე, მაგრამ კრინგი არ დაუძრავს, არც ფული მოუყრია უკან - გაჭირვება, ბაგონო! მაგრამ ჰოი, რა ცეცხლი წაეკიდა პირზე! მივხვდი, გულში ისარივით მოხვდა ჩემი ნათქვამი. ხოლო მისი წასვლის შემდეგ ჩემს თავს ვკითხე: ნეგა ღირს-მეთქი ეს გამარჯვება ორი მანეთი? ჰე, ჰე! დიახ, სწორედ ორჯერ ვკითხე ჩემს თავს: ნეგავ ღირს-მეთქი? ნეგავ ღირს-მეთქი? და ღიმილითვე დაუკარი კვერი. ძალიან გამამხიარულა მაშინ ამ ამბავმა. მაგრამ სიბოროტით არ მითქვამს, არა, განგებ ვუთხარი ასე, გამოცდა მინდოდა მისი. რაღაც ფიქრმა გამკრა მაშინ მის თაობაზე. ეს მესამედ ვიფიქრე მასზე.

...ჰოდა, მას აქეთ დაიწყო ყველაფერი. რა თქმა უნდა, მაშინვე გამოვიკითხე მისი ამბები. მოუთმენლად ველოდი მის მოსვლას. გული მიგრძობდა, მალე მომაკითხავს-მეთქი. მოსულს ფრიად ბრდილობიანად ვებაასე. მე, ბატონო, ვერც აღმზრდას და ვერც თავდაჭერას ვერავინ დამიწუნებს. მაშინ მივხვდი, რა უწყინარი, რა თვინიერი ვიღაც იყო. სწორედ მისთანა უწყინართ და თვინიერთ არ ძალუბთ გაძალიანება. თუმცა გულს მთლიანად არ გაგიხსნის, შენთან საუბრისგან თავს ვერ დაიძვრენს, ტუნწად გაგცემს პასუხს, მაგრამ ხომ გაგაცემს. ხოლო თუ ღმერთს შენთვის მოთმინებაც მოუცია, მეგსა და მეგს დასცინცლავ...რასაკვირველია, თვითონ მას ჩემთვის არაფერი უთქვამს მაშინ "გოლოსში" დაბეჭდილ განცადებებსა თუ სხვა ამბებზე მერე შევიტყვე. მაშინ განცხადებას განცხადებაზე ათავსებდა, თავდაპირველად, რა თქმა უნდა, გოროზად: ასე და ასეო, აღმზრდელი ქალის ადგილს ვეძებო, თანახმა ვარ, თუნდაც სხვა ქალაქში იყოსო. პირობები წერილით გამომიგზავნეთო; მერე: თანახმა ვარ ყველაფერზე, სწავლება, ოჯახის მიხედვა თუ ავადმყოფის მოვლა იქნება, ჭრა-კერვაც მეხერხებაო. როცა ყველა იმედი გადაეწურა, ბოლოს ესეც დაბეჭდა: ჯამაგირს არ მოვითხოვ, საჭმელ-სასმელით უზრუნველყოფამეც თანახმა ვიქნებიო. ადგილი კი მაინც ვერ იშოვა! მაშინ გადავწყვიტე უკანასკნელად გამომეცადა. ავიღე იმდღევანდელი "გოლოსი" და წავუკითხე განცხადება: "ახალგაზდა, დედ-მამით ობოლი ქალი პაგარა ბავშვის აღმზრდელის ადგილს დაეძებს ხნიერი ქვრივის ოჯახში. შინაურ საქმეებშიც დაეხმარება."

-აბა ნახეთ, ამ დილას დაბეჭდა, საღამოს კი ალბათ უკვე იშოვა ადგილი, განცხადება ასეთი უნდა.

ისევ წაეკიდა აღმური პირზე, დამიბრიალა თვალები, ზურგი მაქცია და წავიდა. ძალიან მომეწონა, თუმცა მაშინ აღარც ვეჭვობდი. განა მუნდშეუკებს გირაოდ ყველა მიიღებს, იმას კი აღარც მუნდშეუკები შერჩა. მართლაც მესამე დღეს მომადგა, გაცრეცილი, ალელვებული. მივხვდი, ოჯახში აყალმაყალი მოუხდა-მეთქი. მართლაც ასე ყოფილიყო. ახლავე აგიხსნით, რაც იყო, ოღონდ ის მინდა გავიხსენო, როგორ გამოვიჩინე მაშინ თავი და როგორ ავმალღდი მის თვალში. ასე ვინდომე მაშინ. საქმე ისაა, რომ ხატი მომიგანა (როგორც იყო, გადაწყვიტა მოგანა)...ოჰ, ყური მიგდეთ! ყური მიგდეთ! ახლა იწყება თავიდათავი, აქამდე მხოლოდ ბოღვა იყო...ვაჰმე, რომ ყველაფერი მინდა მოვიგონო, ყოველი წვრილმანი, სულ

პაწაწინა წვრილმანიც კი. მინდა ამრებს მოვუყარო თავი და ვერ მომიყრია. ოჰ, ეს წვრილმანები, ეს წვრილმანები...

ღეთისმშობლის ხაგი იყო. ღეთისმშობლისა და ყრმა იესოსი, საოჯახო, ძველებური, ოქროში ნაფერი ვერცხლით ნაჭედი. ღიღი-ღიღი, ექვსი მანეთი ღირდა. შევაგყვე, რარიგ ეძვირფასებოდა, მთლიანად უნდა დააგირაოს, ნაჭელობის მოხსნდა არ უნდა. ვუთხარი, ვერცხლი ახსენით, ხაგი კი უკან წაიღეთ, რაც უნდა იყოს, ხაგია-მეთქი.

-განა აკრძალულია?

-არა, ვინ აგვიკრძალავს, მე თქვენთვის ვამბობ...

-მაშინ ახსენით.

დაეფიქრდი და ვუთხარი:

-არა, ვერ აგისხნი, აგერ იქ, სახაგეში დავდგამ, სხვა ხაგებთან, კენდელის ქვეშ (რაწამს სალარო გავსხნი, კანდელს მაშინვე კანდელს ვანთებ ხოლმე). თქვენ კი ათ მანეთს მოგართმევთ.

-ათი არა, ხუთი იყოს, მერე უთუოდ გამოვიხსნი.

-მაშასადამე, ათი არ გნებავთ? ასე კი ღირს, - დავუმაგე ესეც, რახან შევაგყვე, ისეც აუბრიალდა თვალები, თუმცა აღარაფერი უთქვამს. გამოფუგანე ხუთი მანეთი და მივეცი.

-ამრეზით ნირავის შეხედავთ, მეც გამომიცლია გაჭირვება, თქვენზე უარესი. თუკი ამ საქმეს მივდეგ...ეს იმის შედეგია, რომ ვიწვნიე...

-და ახლა სამოგალოებაზე შურს იძიებთ? - გამაწყვევინა ანაზღად საკმაო გესლით, თუმცა უწყინრად (მაშინ სხვებისგან არ მარჩევდა და ამიგომაც უწყინრად გამოვიდა).

"ოჰო!-გავიფიქრე. - ხასიათს აჩენს, ახალ იდეებს ეზიარება."

-ხომ იცით, -ჩაუუქარაგმე მაშინვე ვითომ ხუმრობით, - "მე ვარ ნაწილი მთელი იმ ნაწილისა, ვისაც სწავლია ქმნას ბოროტი, მაგრამ იქმს კეთილს."

სწრაფად მგყორცნა ცნობისმოყვარე, თუმცა საკმაოდ ბავშვური მზერა და მკითხა:

-დაიცადეთ...ეგ ვისი ამრია? საიდანაა? თითქოს სალდაც წამიკითხავს.

-თავს გყუილად ნუ შეიწუხებთ. ამ სიგყევებით მაეცნო მეფისგოფელი ფაუსტს. "ფაუსტი" თუ წაგიკითხავთ?

-არც...მაინცღამაინც დაკვირვებით.

-მაშასადამე, არ წაგიკითხავთ. უნდა წაიკითხოთ კი. მგონი, ისევ გაგელიმათ. ოღონდ ისეთი მდარე გემოვნების მქონედ არ ჩამთვალთ, ჩემი ხელობის გასალამაზებლად მეფისგოფელის ცოდნით თავს გაწონებდეთ. გირაოს ღუქნის პაგრონი მაინც გირაოს ღუქნის პაგრონაც რჩება. ღიას.

-უცნაური კაცი ყოფილხართ...სულაც არ მიფიქრია...

ანუ განათკეპული კაცი თუ იყავით, არ მეგონაო, ეს უნდა ეთქვა, ოღონდ არ თქვა. მაგრამ ხომ ვიცი, რომ გაიფიქრა. ძალიან მოვაწონე მაშინ თავი.

-ადამიანს ყველგან შეუძლია სიკეთე თესოს. ჩემზე არ ვამბობ, იქნებ ცუდის მეგს არას ვაკეთებ, თუმცა...

-ჰო, ადამიანს ყველგან შეუძლია სიკეთე თესოს, -მითხრა და ეჭვიანად შემხედა, - ღიას, ყველგან, - გაიმეორა უსევ. ჰოი, რარიგ მახსოვს ყველა ის წამი! ისიც მინდა ღაფამაგო, რომ ეს ჩვენი ახალგაზრდები, ეს ჩვენი კაი ახალგაზრდები რაიმე ჭკვიანურისა და გულში ჩამწვდომის თქმას დააპირებენ, მეტისმეტად აშკარად და გულწრფელად დაეცობათ სახეზე: "აი, რა ჭკვიანური და გულში ჩამწვდომს ვამბობთ". განა ეს ყოყლოჩინობით მოსდით, არა, თვითონაც სულით და გულით სწამთ ეს ამბებიმ ღიდად აფასებენ და ჰგონიათ, შენთვისაც ღიდად ფასობს. ჰოი, სიწრფელე გულისა! იგია, რომ გამარცხებს კაცს! მერედა, რა კარგი იყო მისი სიწრფელე!

კი, მახსოვს, მახსოვს, არაფერი დამევიწყნია! რაწამს წავიდა მაშინვე გადაეწყვიტე. იმავე დღეს წავედი საბოლოოდ ყველაფრის გამოსარკვევად და ყველაფერი გავიგე, რაც მის თავს ხლებოდა. წინა ამბები ლუკრესიასგან ვიცოდი უკვე, მაშინ იმათთან რომ მსახურობდა და ეს რამდენიმე თვეა მოსყიდული მყავდა. ამბები კი ისე საშინელი იყო, ვერ გამიგია, კიდე როგორ შეეძლო წელანდელივით გაეცინა და მეფისგოფელის ნათქვამით დაინგერესებულიყო, როცა მის თავს ასეთი რამ გრიალებდა. მაგრამ სიყმაწვილის ამბავი მოგეხსენებდათ! სწორედ მაშინ გავიფიქრე სიამაყითა და სიხარულით მასზე, რამეთუ აქ სულგრძელობა იგრძნობოდა, სულგრძელობა და ღიდად სულგონება: მე ვილუპები, მაგრამ გოეთეს ღიდად სიციყებს გაუმარჯოსო. სულგრძელობა, გინდაც მრუდედ გაგებული, სიყმაწვილეს მუდამ სჩვევია. თუმცა მასზე, მხოლოდ მასზე ვამბობ. რაც მთავარია, მაშინ უკვე ჩემს საკუთრებად, ჩემად მიმანდა, ჩემს ძალაში ეჭვი არ მეპარებოდა. ჰოი, რა ტკბილია თურმე, როცა საკუთარი ძალის გწამს.

თურმე ეს რა მომდის, ასე თუ გავაგრძელებ, როლის მოვუყარო აზრებს თავი? უნდა ვიჩქარო - ღმერთო ჩემო, განა ესაა ახლა მთავარი?

II

მე ცოლობა ვთხოვე

ორიოდე სიგყვით მოგახსენებთ, რა ამბებიც მასზე შევიტყვე. დედ-მამა სამი წლის წინ გარდაეცვალა. დარჩა თურმე ყოვლად წუპაკი მამიდეების ამარა. თუმცა წუპაკის თქმა იმათზე ცოტაც კია. ერთი მამიდაჟ ვრივი იყო, ერთმანეთზე მიყოლებული ექვსი შვილი ჰყავდა, მეორე - შინაბერა, დიდი წუნკალი ვილაც. თუმცა წუნკლები ორივენი ბრძანდებოდნენ. მამა მოხელე ჰყოლია, მწერალი, უბრალო აზნაური. ამიგომაც მე მისთვის დიდი კაცი გახლდით. აბა რა, ბრწყინვალე პოლკში შგაბსკაპიგნად ნამსახური, გახტის აზნაური, დამოუკიდებელი კაცი. ხოლო ჩემი სესხის სალარო მამიდეებს მოწიწებითაც აღავსებდა. სამი წელია მამიდეების ყურმოჭრილი მონა იყო, და მაინც იმდენი მოახერხა, იმდენი ქნა - გამოცდა ჩააბარა, თუმცა დღედაღამ უმოწყალოდ ამუშავებდნენ. მაშასადამე, ასე უნდოდა, ასე ილგვოდა უკეთესისკენ. მე განა რად მინდოდა მისი ცოლა თხოვა? თუმცა ჯანდაბას ჩემი თავი... განა ესაა აჟ მთავარი! მამიდაშვილებს ის ასწავლიდა, საცვლებს ის უკემსავდა, ასეთი სუსტი ჯანის პაგრონი იატაკებსაც თვითონ რეცხავდა, ისინი კი სცემდნენ და ყოველ ლუკმას აყვედრიდნენ. ბოლოს გაყიდვაც დაუპირეს. ფუჰ! არ მინდა ამ სიბინძურის მოყოლა, თვითონ მიაბზო მერე დაწვრილებით. მისი ამ განჯვა-წამების მოწმე მათი მეზობელი ღიპიანი მეღუქნე იყო. უბრალოდ მეღუქნე კი არა, ორი საბაყლოს პაგრონი. ორი ცოლი უკვე გაესტუმრებინა საიქიოს და მესამეს დაეძებდა. ჰოდა, ამას დაადგა თვალი: "წყნარია, უსიგყვო, გაჭირვებაში გამრდილი, მე კი ობლები მყაბს, ცოლი მათი გულისთვის მინდა". ობლები მართლა ჰყავდა. მოელაპარაკა თურმე მამიდეებს, მოურიგდა. ორმოცდაათი წლის ყოფილა. საწყალ გოგოს თავზარი დაეცა. აი, მაშინ იყო მოუხშირა ჩემთან სიარულს, "გოლოსში" განცხადებების გამოქვეყნებას ფული უნდოდა. ბოლოს შევევდრა მამიდეებს, ცოგა მაინც მაცალეთ, მოვიფიქროო. ცოგა აცალეს, მერე კი სული ამოხადეს: "ჩვენ თვითონ

ჩასახეთი რა გვაქვს, შენ რომ გაჭამოთ.” მე ეს ამბავი უკვე ვიცოდი და ამ დღიას გადავწყვიტე კიდეც ყველაფერი. ბაყალი სადამოს მობრძანდა, ერთი გირვანქა კანფერი მოართვა, ათი შაურის საფასური. სანამ ბაყალთან იჯდა, ლუკერია გამოვიხმე სამზარეულოდან და დავაბარე, წადი, ჩემად უთხარი ჭიშკართან ველოდები, გადაუღებელი საქმე მაქვს და უნდა ვუთხრა-თქო. ჩემი თავის კმაყოფილი დავრჩი. იმ დღეს საერთოდ ძალიან კმაყოფილი გახლდით ყველაფრით.

იქვე, ჭიშკართან, ამ ჩემი გამოძახებით გაოცებულს, ლუკერიას თანდასწრებით ვუთხარი, ასე და ასე, დიდ პატივს დამდებთ, ძალიან გამბაზდნიერებთ-მეთქი...ჩემი ქცევა რომ არ გაჰკვირვებოდა, ესეც დავაყოლე: ”პიდაპირი კაცი ვრ და საქმის ვითარებაში გარკვეული”. არც მომიგყუებია, პირდაპირი ვარ მეთქი. თუმცა ჯანდაბას. ველაპარაკე ზრდილი კაცის პირობაზე, რაც მთავარია, ორიგინალურად.განა რა ისეთი ცოდვა ესაა? მე მინდა ვიყო ჩემი თავის მსაჯული და ვიქნები კიდეც. უნდა pro და contra-ც ვთქვი და ვიგყვი კიდეც. შემდეგში სიამოვნებით ვიგონებდი ყველაფერს, გინდაც სიბრიყვედ ჩამითვალთ. პირდაპირ, მიუკიბ-მოუკიბავად განვუცხადე მაშინ, ჯერ ერთი, არც დიდად ნიჭიერი ვარ, არც დიდად ჭკვიანი, იქნებ არც მაინცდამაინც კეთილი, საკმაოდ იაფფასიანი თავკერძაც (ეს სიტყვები გზაში მოვიგონე და მომეწონა), შესაძლოა, ბევრი სხვა უსიამოვნო რაღაც მჩვევია-მეთქი. ვთქვი ამაყად, მოგეხსენებათ, როგორც ამბობენ. რა თქმა უნდა, უმდენი ჭკუა კი მეყო, ნაკლის შემდეგ ღირსებანი აღარმე ჩამომეთვალა: ”სამაგიეროდ ასეთი და ასეთი ვარ-მეთქი”. შევაგყვე, რომ დაფრთხა და მაინც არ შევარბილე, პირიქით გავამძაფრე. პირდაპირ მოვუჭერი, საჭნეკუ არ მოგაკლდება, ოღონდ მორთვა-მოკბამვა, თეატრები თუ მეჯლისები ოცნებაშიც არ გაიფლო, როცა ჩემს მიზანს მივალწევ, მაშინ ვნახოთ-მეთქი. ეს ჩემი გოროზი კილო კიდეც მომეწონა. ისიც დავუმაგე, თუმცა გაკვრით, როცა ეს ხელობა ავირჩიე, ანუ სესხის სალარო გავხსენი, მხოლოდ ერთი მიზანი მამოძრავებდა, გარემოება შემექმნა-მეთქი მაშინ ისეთი...განა არ მქონდა ამის თქმის უფლება? განა მართლა არ მქონდა ასეთი მიზანი და არ შემექმნა ასეთი გარემოება? დიახ, დიახ, ბატონებო, თავად მთელი სიცოცხლე ჭირივით მძულდა ეს სალარო, მაგრამ რარიგ სასაცილოც არ უნდა იყოს შენს თავს ქარაგმულად ელაპარაკო, სინამდვილეში ხომ მართლა ”შურს ვიძიებდი საზოგადოებაზე”. დიახ, მართლა, მართლა! ისე რომ, იმდღიანდელი მისი დაცინვა - შურს იძიებთო, უსამართლო იყო. მე რომ პირდაპირ მეთქვა: ”კი, შურს ვიძიებ საზოგადოებაზე”,

დილანდელივით გადაიკისკისებდა და მართლაც სასაცილო იქნებოდა. მაგრამ ქარაგმულად თურმე შეიძლება ადამიანის ოცნება მოისყიდო. თანაც გული საგულეს მქონდა. ღიპიანი ბაყალი რომ ჩემზე მეტად სძულდა და ჭიშკართან მართლაც მხსნელ ანგელოზად მოვევლინებ დიასაც ვიცოდი. ვაი რომ, სულმდაბლობისა ყველაზე უკეთ გაგვეგება! თუმცა ეს განა სულმდაბლობა იყო? განა მაშინ უკვე არ მიყვარდა იგი?

მოიცათ, მოიცათ, მე მაშინ წყალობაზე კრინი არ დამიდრავს. პირიქით: "ეს ჩემთვის გახლავთ-მეთქი წყალობა, თქვენთვის კი არა", კიდეც ვუთხარი, თავი ვერ შევიკავე. ჭკვიანურად რომ არ მომივიდა, იქვე შევაგყვემ ვინაიდან პირზე ღიმილმა გადაურბინა, მაგრამ ისე კი მოვიგე საქმე. მოიცათ, თუ მთელ სიბინძურეს მოვიგონებ, ბარემ უკანასკნელ ღორობაზეც ვიგყვი: ვლგაფარ, ვლაპარაკობ, თავში კი მიტრიალებს:შენ ტანადი ხარ, მოყვანილი, კარგად გაზრდილი და - გრაბახი რად გინდა - კარგი შეხედულიც-თქო. ცხადია, იქვე ჭიშკართან მითხრა თანხმობა, თუმცა...თუმცა ისიც უნდა დავუმატო: ჰოს თქმამდე დიდხანს, დიდხანს იდგა ჩაფიქრებული.დიას, იმდენ ხანს იდგა, კიდეც ვკითხე: "აბა რას მიბრძანებთ?" დიას, ასე ვუთხარი, რას მიბრძანებთ-მეთქი.

-დამაცათ, მოვიფიქრო.

სწორედ მაშინ უნდა მივმხდარიყავი ყველაფერს! მე კი გულში მწყინდა: "ნუთუ არჩევანს აკეთებს, მე თუ ბაყალი?" თურმე არაფერი მესმოსდე ! დღემდე არ გამეგებოდა! მახსოვს, წამოსვლისას ლუკერია დამედევნა, გამაჩერა და ჰაიპარად მითხრა: "ღმერთი გადაგიხდის სიკეთეს, ჩემო ბაგონო, ამ ჩვენს პაგარა ქალბაგონს რომ თხოულობთ, ოღონდ იმას კი ნუ ეტყვი, ამაყი გახლავთ."

ჰმ, ამაყიო! განა მე არ მიყვარს ამაყი ხალხი. ამაყ ხალხს რა სჯობია. მეტადრე თუ...ეჭვი არ გეპარება, რომ იმათზე მეტი ძალა გაქვს, ჰა? ჰოი, სულმდაბალო, გლანქო ადამიანო! ჰოი, რა კმაყოფილი ვიყავი მაშინ! იცით კი, როცა ჭიშკართან იდგა ჩაფიქრებული, ჰო ეთქვა თუ არა ჩემთვის, ვინ იცის, ესეც იფიქრა მაშინ: ორი ჭირიდან უარესი ჭირი, ანუ ბაყალი იქნებ სჯობდესო? მაგრამ რომელი იყო უარესი ჭირი, მე თუ ბაყალი? ბაყალი თუ სესხის სალაროს მეპატრონე, გოეთეს ციგაგებით მოლაპარაკე? საკითხავი აი რა არის! თუმცა საკითხავი რაღა არის? პასუხი აგერ მაგიდაზე დევს, შენ კი საკითხავიო, გაიძახი. მაგრამ ჯანდაბას ჩემი თავი...მე არა ვარ აქ მთავარი...ან რა ამრი აქვს-ვარ თუ არა აქ მთავარი? იცის კი ვინმემ! არა, სჯობს დავწვე ისევ და დავიძინო. ლამისაა თავი გამისკდეს.

ვარ კაცთა შორის უკეთილშობილესი, თუმცა მევე არ მჯერა

ვერ ღავიძინე. ან კი რა ღამაძინებს, ისე მიფეთქავს გვინში რომელიღაც ძარღვი. მინდა კარგად გავერკვე ან სიბინძურეში. ჰოი, ეს წუმპე! ჰოი, რა ბინძური წუმპიდან ამოვართიე მაშინ! ნუთუ არ უნდა გაეგო, არ უნდა დაეფასებინა ჩემი სიკეთე! ბევრი რამ მანიჭებდა მაშინ სიამოვნებას, ისიც, რომ ორმოცდაერთის ვიყავი, ის კი თექვსმეტის. ეს ერთობ მომწონდა, მაგობობდა იმის შეგრძნება, რომ განსხვავება ასე ღილი იყო.

მაგალითად, მინდოდა ქორწილი ინგლისურ ყაიღაზე მომეწყო, მაშასადამე მარტო ჩვენ ვყოფილიყავით, მოწმე კი მხოლოდ ორი, იქიდან ერთი ლუკერია. მერე კი, ჰაიდა! მაგარებლით გავემგზავრებოდით თუნდაც მოსკოვს (სწორედ იქ საქმეც მქონდა), ერთი-ორი კვირა სასტუმროში დავყოფდით. მაგრამ მამილებს ვხლებოდი, ვითარცა ნათესავეებს, და პაგივი მიმეგო მათთვის, ვაჩუქე კიდეც ას-ასი მანეთი იმ წუნკლებს და კიდეც აღფუქვი დახმარება. მისთვის კი აღარ მითქვამს, გული არ ატკინოს-მეთქი ამ სიბინძურემ. მამილებიც ხელად დამიტკბნენ. ლაპარაკი გვექონდა მზითვებზე. არაფერი გააჩნდა და არც არაფერს ითხოვდა. მაგრამ დავუმტკიცე, არც ეგრე ცარიელ-გარიელი შეიძლება-მეთქი, და მევე გავამზითვე, სხვა აბა ვინ დაეხმარებოდა? თუმცა ჯანდაბას ჩემი თავი. ეს კია, მოვასწარი და ჩემს ამრებს ვაზიარე, იქნებ არ უნდა მეჩქარა. სულით და გულით მომენლო მაშინ, ალგაცებით მხვდებოდა საღამოობით, მეგიგინებოდა თავის პაგარაობაზე, პჯახზე, დედ-მამაზე. ჰოი, რა მომხიბლავია უმანკო გიგინი. მაგრამ მის ალგაცებს უმალ ცივი წყალი გადავასხი. მის ალგაცებას სიჩუმე მივაგებე, თუმცა მოწყალე სიჩუმე კი...ისიც მაშინვე მიხვდა, რომ ჩვენ სხვადასხვანი ვართ, რომ კაცი ადვილად ვერ გამომიცნობს. მეც სწორედ ეს მეწადა, სწორედ ეს იყო ჩემი მიზანი! გამოცანად რომ მივეჩნიე, ალბათ იმიტომ მოვიქეცი ასე ბრიყვულად. ერთი რომ თავიდანვე, შინ მოყვანისთანავე გამოვიჩინე სიმკაცრე, ერთი სიგყვით, მთელი სისტემა შევექმენი, კმაყოფილი კი ვიყავი. თავისთავად მოხდა ასე. სხვანაირად არც იქნებოდა. უნდა შემექმნა სისტემა, საქმის ვითარება იყო ასეთი. მართლა

და მართლა რა ცილს ვწამებ ჩემს თავს! სისტემა ხომ უცყუარი იყო. არა, არა, უნდა მომისმინოთ. როცა ადამიანს ასამართლებ, უნდა იცოდეს კიდეც, რა იყო და როგორ იყო...მაშ მომისმინეთ!

აღარ ვიცი, საიდან ან როგორ ღაღიწყო, ძალიან მიჭირს. ძნელი ყოფილა თავის მართლება. ყმაწვილკაცობას, მაგალითაც, ფული სძაგს,-მეც მაშინვე ფულს მივეძაღე. მივეძაღე ისერიგად, რომ მისმენდა, მისმენდა ხოლმე თვალვებგაფართოებული და მერე ხმას გაიკმენდა, დადუმდებოდა. ახალგაზრდობა სულგრძელია, მე კარგ ახალგაზრდობაზე მოგეხსენებთ, სულგრძელია და ამასთან ფიცხი, მოუთმენელი. ცოგა თუ შეგეშალა-უმაღ ზიზღით შემოგაქცევს ზურგს. მე კი სხვა რამ მეწადა, ღიღი გრძნობით და გულით მსურდა შეეხედა, ჩასწვდომია ყველაფერს. განა ვცყუოდი? აი, თუნდაც ეს პაგარა მაგალითი ავიღოთ: აბა როგორ ამეხსნა მისნაირი ხასიათის პაგრონისთვის ეს უხამსი სესხის საღარო? პირდაპირ მეთქვა, ხომ გამოვიღოდა, თითქოს მრცხვენია მევახშეობის. მე კი, ასე ვთქვათ, სიამაყე მოვიშველიე, თითქოს მღუმარედ ველაპარაკე. მღუმარე ლაპარაკში კი ბადალი არ მყავს, მთელი ცხოვრება მღუმარე ლაპარაკში გავლიე და ბედნავსობა მღუმარედ გადავიტანე. მეც ხომ უბედური ვიყავი! მეც ხომ ყველამ გამრიცხა, გამრიცხა და დაბივიწყდა, კაციშვილმა არაფერი იცის! ხოლო იმ თექვსეში წლის გოგომ უნამუსო ხალხისგან გაიგო და ეგონა ყველაფერი ვიცო, მაშინ როცა ჭეშმარიტება ჩემს გულში იყო ჩამარხული! მე კი ვლუმდი, მეგაღრე მასთან ვლუმდი, წუხანდელამდე ვლუმდი. მაგრამ რად ვლუმდი? ვინაიდან ამაყი ვიყავი, მინდოდა თვითონ გაეგო, უჩემდ, მაგრამ არა უნამუსო ხალხისგან, თავისით მიმხვდარიყო სიმართლეს ჩემზე და თავისით ჩაწვდომოდა ჩემს გულს! ჩემს ოჯახში რომ შემოვიყვანე, მსურდა სულით და გულით პაგივი ეცა ჩემთვის. მსურდა დაჩოქილი მდგარიყო ჩემს წინ იმ ტანჯვის გამო, რაც გამოვიარე, - მე ღირსი ვიყავი ამის, ღიას, მუდამ ამაყი ვიყავი, მეწადა ყველაფერი, ან არაფერი. არ მინდოდა წყალნარევი ბედნიერება და სწორედ ამიგომ მოვიქეცი მაშინ ასე: "აქაოდა, თვითონ მიხვდი, თვითონ დააფასე მეთქი!" აბა მე თვითონ რომ ამეხსნა და მეკარნახა, კული მექნია და დაფასება მეთხოვა-ეს ხომ იგივე მოწყალების თხოვნა იქნებოდა...თუმცა...თუმცა რას ვლაპარაკობ!

სიბრიყვე, სიბრიყვე, ჩემი სიბრიყვე! პირდაპირ და დაუნდობლად (ღიას, დაუნდობლად-მეთქი, ხაზს ვუსვამ) ავუხსენი მაშინ ორიოდ სიტყვით, რომ ახალგაზრდობის სულგრძელობა კაი რამაა-მაგრამ კაპიკად ფასობს. რაგომ? იმიგომ, რომ მექთად

მოსდის, იმიტომ, რომ უშრომლად მოსდის, ასე ვთქვათ, "ყოფიერების ეს პირველი შთაბეჭდილებანი". აბა ერთი იშრომონ და მერე ნახონ! იაფფასიანი სულგრძელობა მუდამ ადვილია, სიცოცხლის განწირვაც კი არაფრად გიღირს, როცა სისხლი გიღულს და ძალა მოგჭარბებია. სილამაზეს დახარბებიხარ! თუ ბიჭი ხარ, ისეთ სულგრძელობაზე გამოიღე თავი, ძნელი რომაა, არაფინ რომ არ გაიგებს, არაფის რომ არ ეცოდინება, არაფის თვალში რომ არ მოხვდება, მსხვერპლსაც ბოლომდე გაიღებ, მაგრამ ცილს იქით დაგწამებენ, დიდების ნაგამალს იქ ვერ იგებებ. როცა კაცს, სპეცაკს და უზადოს, არამზადად მოგნათლავენ, თუმცა პატიოსნებით ყველას სჯობიხარ-აბა მაშინ გამოიღე თავი. არა, ბაგონო, უარს იცყვი! მე კი ჩემი სიცოცხლე სხვა არაფერი მიკეთებია. ჯერ მეკამათებოდა, ჰოი, როგორ მეკამათებოდა, მერე ხმა გაიკმინდა, კრინგსაც აღარ სძრავდა, ოღონდაც თვალეზგაფართოებული მისმენდა, თვალეზში კი დაკვირვება ეხატებოდა. უცებ... უცებ კი ღიმილე დავიჭირე მისი, უნდო, უსიამო ღიმილი. აი, ამ ღიმილით შემოვიყვანე სახლში. ესეც კია, სხვა გზა არ ჰქონდა...

IV

გეგმები და გეგმები

ვინ დაიწყო ჩვენში პირველმა? არაფინ. თავისთავად დაიწყო პირველივე დღეებში. აკი ვთქვი, იმთავითვე სიმკაცრე გამოვიჩინე-მეთქი, მაგრამ მალე მოვლბი. ქორწილამდე ვუთხარი, გირაო შენ უნდა ჩაიბარო და ფულიც შენ უნდა გასცე-მეთქი. მაშინ სიცივე არ დაძრა (ესეც ინიშნეთ). პირიქით, მუყაითადაც შეუღლა საქმეს. ბინა, ავეჯი, ცხადია, ძველებურად დარჩა. ორიდან ერთი ოთახი გადაღობილი იყო და სესხის სალარო იქ მქონდა, მეორე კი, ისიც დიდი ოთახი, საძინებელი იყო. ავეჯის რა მოგახსენოთ, მამილებსაც კი, მგონი, უკეთესი ედგათ. სახაგე და კანდელი დარბაზში იყო, ჩემს ოთახში ჩემი კარადა, წიგნები და სკივრი იდგა მისი გასაღები მე მქონდა. ლოგინიც იქვე იყო, კიდეც სკამები და მაგიდა. ქორწინებამდე ვუთხარი, რომ საჭმელზე სამივეს ე.ი მე, მას და ლუკერიას, რომელიც ჩვენთან გადმოვიყვანე, დღეში მანეთი უნდა გვეყოს, მეტი არა: "იმიტომ რომ სამ

წელიწადში ოცთაათი ათასი მანეთი უნდა ღავაგროვო, სხვანაირად კი არ ღავროვდება-მეთქი". წინააღმდეგი არ წასულა, ექვსი შაური მერე მე თვითონ წავუმატე, ასევე იყო თეატრმეც. ხომ ვუთხარი, თეატრში სიარულის იმედი არ გქონდეს-მეთქი, მაგრამ თვეში ერთხელ მაინც მიმყავდა, კარგ ადგილებსაც ვყილულობდი, წინა რიგების სავარძელში. სამჯერ ვიყავით კიდეც, ვნახეთ "ბედნიერების ძიებაში" და, მგონი, "ჩიგნი მგალობელნი". უბრაღ მივდიოდით და უბრაღვე ვბრუნდებოდით. ღად ვღუმღით იმთავითვე? მაშინ ხომ არ გვიჩხუბია, მხოლოდ ვღუმღით. მახსოვს, ხშირად შემომხეღავღა ქურღულაღ. ეს რომ შევამჩნიე, უფრო სიღყვამუნწი გავხღდი. მართაღია, პირვეღმა მე ვარჩიე ღუმღი. თვითონ ერთი ორჯერ აჰყვა გულისთქმას, მომვარღა და გაღამეხვია, მაგრამ ეს ისღერიული გულისთქმა იყო, მე კი მყარი ბედნიერება, ჰატივისცემა მსურღა, ამიღომამც გულცივად ღავხვღი, არ ავეყვი. მართაღიც ვიყავი, ყოვეღი ასეთი ამბის მეორე ღღეს ჩხუბი მოგვღიოღი.

თუმცა არა, არ გვიჩხუბია, ვღუმღით. იგი უფრო და უფრო თავხეღურად, გამომწვევად იყურებოღა. "ურჩობა და ღამოუკიღებლობა"-აი, რა ეწერა სახეზე, მაგრამ არ გამოსღიოღა. ღიახ, ამ თვინიერ, ამ სათნო სახეს სითავხეღე სულ უფრო და უფრო ებაღებოღა. ღამიჯერებთ, თანღათან კიღეც მიზიზღებღა, ამის ნიშნები შესწავღიღი მქონღა. განა შეიღლებოღა, მაგაღითაღ, ისეთ სიბინძურესა და სიღაგაკეში ნაცხოვრებს ცხვირი აებზუებინა ჩვენს სიღარიბეზე! ეს ხომ მომჭირნეობა იყო და არა სიღარიბე. თეთრეულსა და სისუფთევს რაც შეეხება, იმაზე ხომ ფულს არ ვიშურებღი. აღრეც ოცნებაღ მქონღა, ქმრის სიფაქიზე ცოღს უთუღდ მოხიბღავს მეთქი. თუმცა მას ხომ სიღარიბეზე მეგად ჩემი ვითომღა სიტუნწე არ მოსწონღა: "აქაოღა, მიზანი აქვსო, ხასიათის სიმტკიცეს იჩენს". თეატრმე თვითონვე გამომიცხაღა უარი. ღამცინავი ღიმიღი სულ უფრო და უფრო მაღიმაღ გაღაურბენღა სახეზე...მეც უფრო ხშირად ვღუმღი, ღიახ,ღიახ, ღუმღი უფრო გავახშირე.

მაშ, თვი უნდა ვიმართლო? განა ყვეღაფრის მიზებში აქ სესხის საღარო არ იყო! საღ გაგონიღა, ქაღი, ღა ისიც თექვსმეტი წღის, მამაკაცს არ ღაემორჩიღოს.ქაღს ხომ ორიგინაღობის ნაგამაღი არ გააჩნია, ეს ხომ აქსიომა გახღავთ, ეს ხომ ჩემთვის ღღესაც აქსიომაა! მერე რა, რომ ღარბამში ასვენია: ჭემმარიგება მუღამ ჭემმარიგებაღ რჩება, ხოლო მოსიყვარულე ქაღი საყვარეღი კაცის ნაკღსაც, საყვარეღი კაცის სიავკაცესაც გააღმერთებს. თვითონ ვერ მოუნახავს თავის სიავკაცეს ისეთ გამართლებას, როგორსაც

ქალი გამოუძებნის. მაგრამ ეს სულგრძელობაა და არა ორიგინალობა. ამ არაორიგინალებამ დალუპა კიდეც ქალი. მაშ, რაღა მითითებთ მაგიდაზე? განა ეს ორიგინალობაა რაც იქ დევს? ვაიმე, ვაიმე!

გამიგონეთ: მის სიყვარულში მაშინ არც კი დავეჭვებულვარ. ხომ მეხვეოდა მაშინაც კისერზე, მაშასადამე, ვუყვარდი-უნდოდა ვყვარებოდი. ღიას, ასე იყო: უნდოდა სიყვარული, ეძებდა სიყვარულს. თან რა ისეთი ავკაცი ვიყავი, გამართლება ეძება ჩემთვის. ამბობთ, გირაობე აძლევილი სესხს, ყველა ასე ამბობს. მერე რა, რომ ვაძლევილი? ალბათ იყო მიზეზი, თუკი კეთილშობილმა კაცმა სესხის სალარო გავხსენი. იცით, ბაგონებო, ზოგი იღეა ხმამაღლა თმითქვა, სიგყვად თუ იქცა, ისეთ სისულელედ მოგეჩვენება, შენვე შეგრცხვება. რაგომ? ალბათ იმიტომ, რომ ყველანი საბაგლები ვართ და სიმართლე ვერ აგვიგანია. სხვა მიზეზი მე არ ვიცი. "უკეთილშობილესი კაცი-მეთქი", ვთვი ეს წუთია. ხომ სასაცილოა, მაგრამ მართლა ასე იყო, მეტი მართლა რომ არ შეიძლება! ღიას, უფლება მქონდა ჩემი თავი უზრუნველყო და სესხის სალარო გამეხსნა! "თქვენ მე გამაბრეყვეთ, აღამიანებო, უხმოდ, ზიზღით გამაგდეთ, ჩემს სიფიცხეს შეურაწყოფა მიაგებეთ. მაშასადამე, უფლება მაქვს, კედელი ავღმართო ჩემსა და თქვენს შორის, შევაგროვო ეს ოცდაათი ათასი მანეთი, საღმე ყირიმში, სამხრეთ ზღვის პირას, მთებისა და ვენახის მიდამოში ვიყიდო მამული, იქ გავლიო ჩემი ღვინი თქვენგან მოშორებით, თუმცა ღვარძლის გარეშე, საყვარელი ქალის გვერდით, თუ მომცა ღმერთმა და დავეხმარო ახლომახლო მცხოვრებით".

ახლა რომ ვამბობ ამას, რა თქმა უნდა, ყურისთვის ღამაზად ქდერს, მაგრამ აბა ერთი მისთვის მეთქვა და დამეხაგა მაშინ ეს სურათი, განა სულელი არ ვიქნებოდი. აი, ამიგომ ვლუმი ამაყად, ამიგომ ვიყავით მღუმარედ. განა გამიგებდა? თექვსმეტი წლის ქალს, სულ ბავშვს, აბა რა უნდა გაეგო ჩემი განჯვის და თავის მართლების? თანაც მისი პირდაპირობა, მისი გამოუცდელობა, სიყმაწვილის იაფფასიანი შეხედულებანი, "სპეგაკი სულის" სიბრმავე, თავიდათავი სესხის სალარო! ვაჰმე, რომ სიმართლეზე საშინელი ამვეყნად არაფერი ყოფილა! ეს თვინიერი, ეს ციური ქმნილება - მგარვალი და მწამებელი გახდა ჩემი სულისთვის! თუ ეს არ ვთქვი, ხომ ცილი დავწამე ჩემს თავს! იქნებ გგონიათ, არ მიყვარდა? არა, ეს მხოლოდ დაცინვა, მხოლოდ და მხოლოდ ბედის და ბუნების ავი დაცინვა გახლავთ. ჩვენს დაწყევლილები ვართ, აღამიანის ცხოვრება დაწყევლილია აწ და მარადის! ხომ ვიცი ახლა, რომ რაღაც შემეშალა! რაღაც ისე ვერ გავაკეთე! მაგრამ ყველაფერი ხომ

ცხადი იყო, ჩემი გეგმა ხომ სარკესავით ნათელი იყო: "მერე დარწმუნდება, მაგრამ ეს სულგრძელობა იყო,ოღონდ თვითონ ვერ შეამჩნია-მერე მიხვდება, ათჯერ მეტად დამაფასებს და ფეხებში ჩამივარდება მუღარით". აი, ბატონებო, ჩემი გეგმა. მაგრამ, ეგყობა, რაღაც გამომრჩა, რაღაც დამავიწყდა და ვერ გავაკეთე. თუმცა კმარა. ან ვის ვთხოვო პატიება, მორჩა, ყველაფერი მორჩა. ნუ შეშინდები ადამიანო, იყავი ამაგი! შენ არ ხარ დამნაშავე!..

ღიას, მე ვიგყვი სიმართლეს, არ მეშინია სიმართლეს თვალი გავუხსწორო. დამნაშავე თვითონ იგია!

V

რა იყო ჩხუბის მიზეზი? ის, რომ უცბად თავის ჭკუაზე მოინდომა ფულის გაცემა დაგირაოს ღირებულზე მეტად შეაფასა, ერთი-ორჯერ შემეკამათა კიდევაც ამის გამო. მე არ დავეუთმე. სწორედ მაშინ გამოგყვრა კაპიტნის ქვრივიც. მედალიონი მომიგანა, ცხონებული ქმრის ნაჩუქარი, ცხადია, მისთვის ძვირფასი. შემევედრა და შემეხვეწა, არ დამიკარგოთ მედალიონიო. რა თქმა უნდა, არც დავკარგავდი. ვნახოთ, ხუთი დღის შემდეგ სამაჯური მოიგანა, ამაში გამიცვალეო. სამაჯური კი რვა მანეთიც არ ღირდა. ცხადია,უარი ვუთხარი, ეგყობოდა, ჩემს ცოლს შეაგყო თვალებზე, ვინაიდან ჩემს არყოფნაში მოსულიყო და ცოლს მედალიონში გაეცვალა.

ეს რომ გავიგე, მშვიდად, მაგრამ მტკიცედ ვუთხარი რასაც ვფიქრობდი. ლოგინზე იჯდა, იაგაკს ჩასჩერებოდა, მარჯვენა ფეხის წვერს ნოხზე ათამაშებდა (ასე იცოდა ხოლმე); პირზე ამრეზილი ღიმილი უკრთოდა. ხმის ამოუღებლად განვუცხადე, რომ ფული ჩემია, რომ ნება მაქვს ჩემებურად ვუყურო ცხოვრებას და არც მისთვის დამიმალავს რამე, როცა ოჯახში შემოვიყვანე.

წამომიხტა უცებ, აცახცახდა და, წარმოიდგინეთმ ფეხები დამიბაკუნა. ეს იყო ქალი აფთარი, ქალი, მხეცად ქეუელი. გაოცებისგან გავშეშდი კაცი. ასეთ საქციელს არ მოველოდი. მაგრამ არ შევკრთი, არც დავიბენი. ასევე ღინჯად მოვასხენე, ამიერიდან ჩემს საქმეში ჩარევას გიკრძალავ-მეთქი. პირში შემომხარხარა და შინიდან წავიდა.

ამის უფლება კი არ ჰქონდა. ჯერ კიდევ ჯვრისწერამდე ღაღღათ პირობა, რომ ფეხს უჩემოდ არსად გააღვამდა. საღამო ხანს დაბრუნდა მხოლოდ, კრინტი აღარ დამიდრავს.

მეორე ღღეს ისევ წავიდა ღიღიღანვე. მესამე ღღესაც. ღღეღეღე საღარო ღღ მამიღებს მივაკითხე. ქორწინების ღღიღან მათთან საქმე არა მქონია-არც ჩემთან მომიყვანია ღღ არც მალ ვწვევივარ. თურმე არც მათთან მისულა. ცნობისმოყვარედ მომისმინეს ღღ დამცინეს კიდეც: "ახია თქვენზე". ვგრეც ვიცოღი, რომ დამცინებღენ. უმცროს მამიღეს იქვე შევპირღი ასი მანეთი ღღ ოცღახუთი წინღაწინ მივეცი. ორი ღღის შემღეღე მომადღა შინ: "აქ თქვენი ყოფიღი პოღკის ოფიცერი ეფიღოვიჩია ჩარეული". სახგად ღღერჩი. ყვეღაზე მეღი ბოროტება იმ ეფიღოვიჩმა მიყო პოღკში. ამ ერთი თვის წინ უნამუსოღ მომაკითხა ერთი-ორჯერ, ვითომც რაღაცის დღგირავება უნღოღა. მახსოვს, ის ღღ ჩემი ცოღი ღღპარაკობღენ ღღ რაღაცაზე იცინოღენ. ავღექი ღღ მაშინვე მივახაღე, ჩემთან მოსვღა აღარ გაბეღო, ჩვენი დამოკიღებუღება არ დღივიწყო-მეთქი. სხვა რაც თავშიც არ გღმივღია, მხოლოდ ეს ვიფიქრე, რა თავხეღი ყოფიღა-მეთქი. ახღა კი მისი მამიღა მეუბნება, პღემანი აქვთ დანიშნული. ყვეღაფრის მომწყობი კი თურმე მამიღების ყოფიღი ნაცნობი იუღის სამსონოვნა ბრძანებუღა, პოღკოვნიკის ქვრივი -თქვენი მეუღლე ახღა იმასთან დღბრძანებღო.

ამ ამბავს აღარ გღვაგრბეღებ. მთელი საქმე სულ ოცღაათი თუმანი დღჯღა, მღგრამ ორ ღღეში კი მოვღგვარე. მე მეზობელ ოთახში დღმმღღღღენ, კარს უკან ღღ ჩემი ცოღის პღემანს ეფიღოვიჩთან ჩემი ყურიღ მოვისმენღი. ერთი ღღით აღრე კი ჩემთვის ფრიად მნიშვნეღოვანი ამბავი მოხღა.

შინ საღამოს დღბრუნღა ღღ ლოღინზე ჩამოჯღა,ღღცინვით შემომცქერღა, ფეხს ხაღიჩაზე ათამაშებღა. შევხეღე ღღ ანამღად თავში გღმიეღვა: ეს ბოღო თვე, უფრო სწოროღმ უკანაკსკნელი ორი კვირა თავის ჭკუაზე არ უნღა იყოღ, ასე ვთქვათ, თავისივე ბუნების საწინაღმღეღოდ იქცევა-მეთქი. ეს გახღღათ ქაღი გღანჩხლებული, შეგვეღაზე გღმოსული, ვერ ვიგყვი, ურცხვი, მღგრამ მომიერებაღკარგული ღღ მოჩხუბარე. ეს კია, მისივე თვინიერება უშღიღა ხელს. ამისთანა რომ გღანჩხღღება, გინღაც წონასწორობა დღკარგოს, მაინს შეაგყო, რომ თავისივე ბუნების წინაღმღეღე მიღის, თვითონ იღიზიანებს თავს, მღგრამ სირცხვიღ-ნამუსისთვის ვერ გღდაუბიჯებია. ამიგომაც, როცა მომიერებას კარგავს, შენს თვღლს აღარ უჯერებ. გათახსირებუღი ბუნება კი, პირიქით, შეეცღება შეარბიღოს

ყველაფერი, წესიერება დაიცვას და იქით მოგდოს შარი, თუმცა უფრო საზიზზარს კი ჩაიდენს.

-მართალია, რომ ღუელის შეგეშინდათ და ამიგომ გამოგაგდეს პოლკიდან? - მკითხა ჯიქურ და თვალები გაკვესა.

-მართალია, ოფიცრების განაჩენით მთხოვეს წასვლა, თუმცა მანამდე თვითონ შევიტანე ეს განცხადება, პოლკს თავს ვანებებ-მეთქი.

-გამოგაგდეს, როგორც ლაჩარი?

-ღიას, განაჩენი ლაჩრობისთვის გამომიგანეს. მაგრამ ღუელზე ლაჩრობამ არ მათქმევინა უარი, თვითონ არ დავყაბულდი მათ სასტიკ განაჩენს და ღუელზე უარი ვთქვი, ვინაიდან შეურაწყოფილი არ მიმაჩნდა თავი. ისიც შენიშნეთ, -წამომცდა ანაზღადა, -მათი განაჩენის წინააღმდეგ ამხედრება და ამის შედეგად ყველა უბედურების გადაგანა უფრო მეტი ვაუკაცობა იყო, ვიდრე ღუელში გასვლა, - ვერ მოვითმინე, თითქოს თავი ვიმართლეს, იმას კი სწორედ ჩემი ხელახლა დამცირება უნდოდა.

-ისიც მართალია, -ჩაიცინა ღვარძლიანად, -რომ მერე სამი წელი თურმე პეგერბურგის ქუჩებში მათხოვრობდით, სამოწყალობოდ შაურიანს იხვეწებოდა და ბილიარდის მაგიდებქვეშ გეძინებათ?

-ღიას, მართალი გახლავთ, პოლკიდან წამოსვლის შემდეგ ბევრი სამარცხვინო ამბავი გადამხდა, მაგრამ სულიერად არ დავცემულვარ, რამეთუ თვითონ მძაგდა ჩემი საქციელი. მაშინ ძალამ და ჭკუამ მიღალაგა, რამეთუ სხვა გამოსავალი არ მქონდა, საბედნიეროდ ამ ყველაფერმა ჩაიარა...

-ჰო, ახლა ფინანსისტი ბრძანდებით!

სესხის სალაროზე ჩამიკაკუნა. მაგრამ მე უკვე მოვერიე ჩემს გულს. შევატყვე, სურდა თავის მართლება დამეწყო და დავემცირებინე, მე კი არ ავყევი. ამ დროს ბარი დარეკეს, გირაო მოიგანა ვილაცამ, და დარბაზში გავედი. ერთი საათის შემდეგ როცა ჩაიცვა და წასვლა დააპირა, ასე მითხრა:

-ქორწინებამდე რად არ მითხარით ეს ყველაფერი?

ხმა არ ამომიღია, ისე წავიდა.

მამასაღამე, მეორე დღეს კართან ვიდექი და ვუსმენდი, როგორ წყლებოდა ჩემი ბედი. ჯიბეში რეგოლვერი მელო. გამოწყობილი მაგიდას უჯდა, ეფიმოვიჩი კი წინ იდგა და ყოყონობდა,

თავს აწონებდა. ჰოდა, ისე მოხდა, როგორც ველოდი, სწორედ ისე, როგორც მეგონა და გული მიგრძნობდა, თუმცა ვერ ვაცნობიერებდი, გული რას მითქვამდა და მეუბნებოდა. არ ვიცი, გამიგებთ თუ არა.

ღიას, მთელი ერთი საათი კობცაპრუწა, გათახსირებულ, უჭკუო ნაძირალასთან სპეგაკი და კეთილშობილი სულის პაექრობის მოწმე გახლდით. გაოცებას გახლდით, ამ გამოუცდელმა, ამ თვინიერმა და უგყვმა ქმნილებამ საიდან იცის-მეთქი ეს ყველაფერი? ჭკუამახვილი ავტორიც კი მაღალი წრის კომედიებისა ვერ შექმნიდა ამისთანა სცენას, ღაცინვითმ გულუბრყვილო სიცილითა და ბიწიერებისადმი უბიწო მიზლით აღსავსეს. რა მოსწრებული სიგყვა-პასუხი, რა განქიქება, ამავე დროს კი სიწრფელე და კლემამოსილება. იგი დასცინოდა მის საარიშო სიგყებს, მის მიმოხრას, მის ყოველ ნათქვამს. იმ მზახვით მოსულს, რომ ხელდახელ გლანქად მიეგანა იერიში, ამრად როგორ მოუვიდოდა, თუ წინააღმდეგობას გაუწევდნენ. და ამიგომაც გაშრა, დაიჩუგა კაცი. პირველად შეიძლება გაიფიქრა, მხოლოდ კეკლუცობს და იპრანჭება, "როგორც გარყენილ, მაგრამ ჭკუამახვილ ქმნილებას მოსდგამს, რომელსაც უნდა თავი უფრო დაიფასოს". მაგრამ სიმართლე მზისებს გამობრწყინდა, ეჭვს ვეღარ შეიგანდი. მხოლოდ ჩემდამი სიძულვილმა, ნაძალადეგმა და აჩქარებულმა გადაწყვეტილებამ, აიძულა მისთანა გამოუცდელი ამ პაემანზე მოსულიყო. ოღონდ საქმე საქმეზე რომ მიდგა, -უმაღ აეხილა თვალი. იმას უნდოდა ჩემი შერცხვენა, თავის მოჭრა, მაგრამ სიბინძურე ვერ აიგანა, ჭუჭყს ვერ გაუძლო. მისებრ უბიწოსა და სპეგაკი იდეალების პაგრონს განა ეფიშოვიჩი თუ მისნაირი ნაძირალები აცდუნებდნენ? პირიქით, მხოლოდ სიცილი აღუძრა, მთელი სიმართლე ამოულულა გულის სიღრმიდან და აღშფოთებამ მხოლოდ სარკაზმი დააფრქვევინა. ვიმეორებ, ეს გუგუცი ბოლოს ისე გამოთაყვანდა, ისე მოქეშული იჯდა და პასუხებს ისე ძალისძალად ღერღავდა, კიდევ შემეშინდა, აქ სულმდაბლობით არ შეურაცხყო-მეთქი. ისევ ვიმეორებ, ჩემდა სასახელოდ ამ სცენამ თითქმის არც გამაოცა. თუთქოს ჩემთვის ნაცნობი რამ ვიხილე, თითქოს იმიგომ მოვდიოდი, რომ ეს მენახა. მოვდიოდა და არ მჯეროდა, არ მჯეროდა, არა ცილისწამება, თუმცა, რეეოლვერი მელო ჯიბეში -აი თუ გნებავთ მთელი სიმართლე! განა სხვას კი წარმოვიდგენდი? განა რაგომ მიყვარდა, რად ვადასებდი, რისთვის ვითხოვე ცოლად? თუ როგორ ვძულდი, მაშინ დავრწმუნდი, მაგრამ ისიც ვიწამე, რამდენად სპეგაკი იყო. კარი

უცხად შევალე და სცენა შევწყვიტე. ეფიმოვიჩი წამოხდა, მე კი მოვიკიდე იმას ხელი და, წამოღი-მეთქი, ვუთხარი. ეფიმოვიჩი გონს მოეგო და უფრო ხმამაღლა გადაიხარხარა:

-ოჯო, ცოლქმრობის წმინდაწმინდა მოვალეობასთან რა ხელი მაქვს! კი, ბატონო, წაიყვანეთ, წაიყვანეთ! მაგრამ ამას გეტყვით, -მომადახა უკან, -თუმცა რიგიანი კაცი თქვენთან ღუელში არ გამოვსა, მაგრამ თქვენი ცოლის ხათრით მიმსახურეთ...თუ რა საკავირველია, გაბედავთ და...

-ხომ გესმით! - შევაჩერე წამით იგი ზღურბლზე.

სახლამდე ხმა არ ამოგვიღია. ხელკავით მიმყავდა და არც ის გამძალიანებია, პირიქით, მეტისმეტად იყო შემკრთალი ოღონდაც მხოლოდ შინ მისვლამდე. შინ მოვედით თუ არა, სკამზე დაჯდა და თვალები მომაშტერა. ადამიანის ფერი არ ელო. მართალია გუჩები დაცინვით მოეკუმა, მაგრამ გოროზად მიყურებდა და თვითონაც სჯეროდა, მგონი, იმ წუთს, გყვიას მახლისო. მაგრამ რევოლვერი უხმოდ ამოვიღე ჯიბიდან და მაგიდაზე დავდე. ის ხან მე შემომხედავდა, ხან რევოლვერს. ყურადღება არ მივაქციე მის შეშინებულ იერს და თითქმის ჩაცმული მივწექი ლოგინზე. ქანცი აღარ მქონდა, თერთმეტს აღარაფერი უკლდა, მერე ჩააქრო სინათლე და ჩაცმული მიწვა დივანზე. პირველი შემთხვევა იყო გვერდით რომ არ დამიწვა!..

VI

საზარელი მოგონება

ახლაც კი მზარავს ამის მოგონება...

რვა საათი იქნებოდა, რომ გამეღვიძა. ოთახში თითქმის დღის სინათლე იყო. გამეღვიძა სრლ გონებაზე და უცებ გავახილე თვალი. იგი მაგიდასთან იდგა და რევოლვერი ეკავა. არ შეუშინევია, რომ გამეღვიძა და ვუთვალთვალე. ერთიც ვნახოთ, ჩემკენ დაიდრა რევოლვერით. მყისვე დავხუჭე თვალი, ვითომ ისევ მეძინა.

მოვიდა და თავზე დამადგა. ყველაფერი მესმოდა. სამარისებური სიჩუმე იდგა და მაინც თითქოს ყველაფერი მესმოდა. უცებ რაღაცამ მომიარა, ჩემდა უნებურად გავახილე თვალი.

იგი ჯიქურ მიყურებდა, რევოლვერი კი უკვე ჩემ საფეთქელთან მოეგანა. ჩვენი მზერა ერთმანეთს შეხვდა. გადავწყვიტე, რაც უნდა მომხდარიყო, ა გავნძრეულიყავი და თვალი არ გამეხილა.

ხომ მომხდარა, ღრნად მძინარეს რომ უცებ გაუხელია თვალი, თავიც კი წამოუწევია და მოუთვალეირების ოთახი. მერე კი უაზროდ მიგდებულა ბალიშზე და დასძინებია. აღარც კი ახსოვს, რას შეხე და რა დაინახა.

როცა მის მზერას წავაწყდი და რევოლვერი ვიგრძენი საფეთქელთან, მერე კი თვალები დავხუჭე და მოვიმძინარე თავი. განა ვინ დაიჯერებდა, რომ ამის დამნახველს იმავე წამს შეიძლება დამეხუჭა თვალები.

ღიას, არავინ დაიჯერებდა. მაგრამ თვითონ კი უნდა მიმხდარიყო სიმართლეს-აი, რამ გამიელვა იმ წამს თავში. ჰოი, ფიქრის რა კორიენტული დამიგრიალდა იმ წამზე უმცირეს დროში! დაილოცოს ადამიანის ფიქრის სისწრაფე! თუ იგი მიხვდა, რომ არ მძინავს, მაშასადამე, გაგანდაგურე, მოვსპე იგი, რაკი სიკვდილს ასე მზადყოფნით შევეგებე, მაშასადამე, ხელ უნდა აუკანკალდეს, მისი სიმკვიცე უნდა გასგებოს ამ ღიღმა შთაბეჭდილებამ. ამბობენ, მწვერვალზე მდგართ ძალიან იბიდავთ უფსკრულიო. მე თუ მკითხავთ, ბევრი მკვლელობა და თვითმკვლელობა არ მოხდებოდა, რევოლვერი რომ არ ყოფილიყო მომარჯვებული. ესეც უფსკრული გახლავთ, ესეც დაქანებაა, რაზმეც არ შეგიძლია არ დაცურდე, რაღაც უძლეველმა ძალამ არ შეიძლება არ გიბიძგოს, რომ ჩახმახს გამოჰკრა თითი. მაგრამ თუ იგრძნო, რომ ყველაფერი დაეინახე, ყველაფერი ვიცი და უხმოდ ველი მისგან სიკვდილს, იქნებ შეიკავოს თავი და არ დაცურდეს.

სინუემ ღიღხანს გასგანა. უცებ საფეთქელზე ცივად მომადო რკინა. იქნებ მკითხვით: განა მართლა გჯეროდათ, არ მოგკლავდაო? ღვთიწ წინაშე ვიგყვი გადარჩენის იმედი არ მქონდა. მაშ რისთვის ვთანხმდებოდი სიკვდილზე? აბა მეც გკითხავთ, რა ოხრად მინდა სიცოცხლე, როცა სათაყვანო არსებამ რევოლვერი მომიღერა მოსაკლავად? გარდა ამისა, ვგრძნობდი, რომ იმ წამს ჩვენს შორის სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა გაჩაღდა, ბრძოლა იმ გუშინდელი ლაჩრისა, ამხანაგებმა ლაჩრობისთვის რომ გამოაგდეს. ეს მეც ვიცოდი და მანაც იცოდა, რამეთუ მიხვდა, რომ არ მეძინა.

იქნებ არ იყო ასე, იქნებ ასე არც მიფიქრია, მაგრამ მაინც ასე უნდა ყოფილიყო, ვინაიდან შემდეგში ყოველ წუთსა და წამს ამაზე ვფიქრობდი.

მაგრამ თქვენ ალბათ იმასაც მკითხავთ: დანაშაულის ჩაღწევაში რატომ არ შევეუშალე ხელი? რამდენჯერ მიკითხავს ეს საკუთარი თავისთვის, როცა ის ამბავი გამხსენებია და ჟრუანტელს დაუვლია ტანში, მაგრამ მაშინ სასოწარკვეთილი ვიყავი: კაცი თვითონ ვილუპებოდი, სხვა აბა როგორ გადამერჩინა? ან იცის ვინმემ, რას ვრძნობდი მაშინ? ტვინი მიღუღდა, გამალებით მიმუშავებდა. წამი წამს მისდევდა, სამარისებურ სიჩუმეს ჩქამიც არ არღვევდა; ის თავზე მადგა, -და უცებ გული იმედით ამიფრთქილდა! სწრაფად გავახილე თვალი. ის ოთახში აღარ იყო. წამოვდექი ლოგინიდან: მე გავიმარჯვე - მე სამუდამოდ დავამარცხე და დავეძლიე იგი!

ჩაის დასალევად გაველი. სამოვარი მუდამ პირველ ოთახში იდგა და ჩაისაც იგი ასხამდა. უხმოდ მივუჯექი მაგიდას და ფინჯანი ჩამოვართვი. ხუთიოდე წუთის შემდეგ შევხედე. მიგკალისფერი ელო - გუშინდელზე მეტად გამტკნარებული უჩანდა სახე. რომ დამინახა, ვუყურებდი, უფერულმა ღიმილმა შეუტოკა უფერული ტუჩები და გაუბედავი მზერა მომაპყრო. "მაშასადამე, კიდევ ეჭვობს, თუ ვიცი და დავინახე?" გულგრილად ავარიდე თვალი. ჩაის შემდეგ სალარო დავეკეცე და ბაზარში წავედი, რკინის საწოლი და თეჯირი ვიყიდე.

თავი მეორე

|

სიამაგის სიმზარი

ეს წუთია ლუკერიამ მითხრა, აქ აღარ დავრჩები, ქალბაგონის დასაფლავებისთანავე წავალ. ხუთი წუთი ვლოცულობდი, თუმცა ერთ საათს კი ვაპირებდი. ფიქრები აღარ მასვენებს, თავიც მტკივა -ლოცვა რას მიშველის! საოცარია, რატომ არ მეძინება, დიდი, ძალიან დიდი მწუხარების შემდეგ ადამიანს სულ ეძინება. ამბობენ სიკვდილმისჯილებს უკანასკნელ ღამეს მკვდერიბივით სძინავთო. ასეც უნდა იყოს ბუნებითაც, თორემ ვინ გაუძლებს მაშინ... მივწექი ღივანზე, მაგრამ ვერ დავიძინე...

...მთელი ექვსი კვირა მე, ლუკერია და გამოცდილი მომვლელი ქალი დღედაღამ ვადექით თავზე. ფული არ დამიმოგავს, კიდეც მიხაროდა ამდენს რომ ვხარჯავდი.ექიმი შრედერი მოუყვებანე. ყოველ მოსვლაზე თითო თუმანს ვუჯიბავდი. გონს რომ მოვიდა, მაშინ კი ვარიდებოდა. თუმცა რაებს ვწერ. ფეხზე რომ წამოდგა, უხმოდ მიუჯდა ჩემს ოთახში ცალკე მაგიდას. ისიც მისთვის ვიყიდე იმ დღეებში...ჩვენ ვლუმდით, ჰო, გამუდმებით ვლუმდით. არა, მერე კი ვლაპარაკობდით, მაგრამ სულ ჩვეულებრივ რაღაცეებზე. რასაკვირველია, განზრახ არ ვლაპარაკობდი ბევრს, თუმცა შევატყვე, არც თვითონ ეხალისებოდა მაინცდამაინც ზედმეტის თქმა, რაც ბუნებრივად მიმაჩნდა მის მხრიდან. "მეტისმეტად დიდი მეხი იყო მისთვის, მეტისმეტად დიდი მარცხი მოუვიდა, - ფიქრობდი გულში,- თქმა არ უნდა, დრო სჭირდება, რომ დაივიწყოს და მიეჩვიოს". ამიტომაც ვლუმდი, გულში კი ვემზადებოდი მომავალი საუბრისთვის. მეგონა, ისიც ასე იყო. საოცრად მაინტერესებდა გამეგო, რას ფიქრობდა გულში.

იმასა ვიტყვი: კაცმა არ იცის რა განჯვა გამოვიარე მისი ავადმყოფობის ქამს. თუმცა გულში ვიგანჯებოდი,ლუკერიასთანაც კი არ დამიკვნესია ერთხელაც. ჩემს გულს ვასკლებოდი, ისე როგორ უნდა მოკედეს, მთელი სიმართლე ვერ გაიგოს-მეთქი. როცა საფრთხემ გაიარა და გამოძიებინება დაიწყო, მახსოვს რა უცბად დავწყნარდი. კიდეც მეტი, გადავწყვიტე ჯერ-ჯერობით ყველაფერი ისე დამეტოვებინა და ჩვენი მომავალი საუბარი რაც შეიძლება მეტი ხნით გადამელო. დიახ, რაღაც საოცარი და უჩვეულო რამ დამემართა, სხვანაირად ვერც ვიტყვი: მე გავიმარჯვე და ამ გამარჯვების გრძნობამ სრულიად დამაკმაყოფილა. ასე განვლო იმ ზამთარმა. ჩემი თავით ასეთი კმაყოფილი არასოდეს ვყოფილვარ.

იცით, ცხოვრებაში რა საშინელი ამბავი დამემართა, ჩემი ცოლის ამბებამდე ყოველ ცისმარე დღესა თუ ღამეს მაჯლაჯუნასავით მაწვა გულზე. ეს გახლდათ ჩემი თავსლაფისა და პოლკიდან წამოსვლის ამბავი. ორიოდ სიტყვით მოგახსენებთ: მე საოცრად უსამართლოდ მომექნენ. კი, მძიმე ხასიათი მქონდა და ამხანაგებს არ ვუყვარდი. იქნებ მძიმე კი არა სასაცილოც იყო ჩემი ხასიათი. მერე რა, განა არ მომხდარა, რასაც შენ თაყვანს სცემ, რაც სანუკვარია შენთვის და ხატად ქცეული, ის შენს ამხანაგებს სიცოცხლე ჰგვრიდეს. სკოლაშიც არავის ვუყვარდი. მე არასოდეს არავის ვუყვარდი. ლუკერიასაც კი არ ვუყვარვარ. თუმცა პოლკში მომხდარი ამბავი შემთხვევითობა გახლდათ. ჰოდა, იმაზე საწყენი და აუტანელი განა რა არის, როცა შემთხვევა დაგლუპავს, რომელიც შეიძლება არც მომხდარიყო, რქცა,

საუბროდ, ყველაფერი შენ დასალუპად დაემთხვა ერთმანეთს, თუმცა შეიძლება ავღრის რუბლებივით ჩაეელო. ინტელიგენტი ადამიანისთვის ამბზე დამამცირებელი არაფერია. აი, როგორ მოხდა ეს ყველაფერი.

თეატრი ვიყავი და შესვენებაზე ბუფეტში გავედი. უკვებ ჰუსარი ა-ვი შემოვიდა და იქ მყოფ ოფიცერთა და სხვა დამსწრეთა გასაგონად უთხრა თავის ორ ამხანაგს, რომ ღერეფანში ჩვენი პოლკის კაპიტანმა ბებუმცევა ერთი ალიაქოთი ატეხა. "მგონი მთვრალიდ ბრძანდება". საუბარი აღარ გარგებლდა, თანაც შეცლომა იყო, კაპიტანი ბებუმცევი არც მთვრალი ყოფილა და არც ალიაქოთი აუტეხია. ჰუსარებმა სხვაზე გადაიგანეს ყურადღება და ამით დამთავრდა ყველაფერი. მაგრამ მეორე ღღეს ჩვენს პოლკში შეიგყვეს ეს ამბავი. ატყდა ერთი მითქმა-მოთქმა. გამოარკვიეს, რომ ბუფეტში იმ ღღეს ჩვენი პოლკიდან მარგო მე შევესწარი ამბავს და, როცა ჰუსარმა ა-ვმა თავხედურად მოიხსენია ჩვენი კაპიტანი არ ვეტაკე და არ გავაჩერე. ან რაგომ უნდა გამეჩერებინა? თუ ის კაპიტან ბებუმცევის ემტერებოდა, ეს მათი საქმე იყო, მე რა შუაში ვიყავი? მაგრამ ოფიცრებმა გადაწყვიტეს რომ ეს მთელი პოლკის საქმე იყო და რახან ოფიცრებიდან მარგო მე შევესწარი ამ ამბავს, მაშასადამე, იქ მყოფ ოფიცრებსა და დამსწრეებს დაეუმტკიცე რომ ჩვენს პოლკში ზოგიერთ ოფიცერს საკუთარი და პოლკის პატივი არაფრად უღირს. მე არ დავეთანხმე ამ მოსაზრებას. მაშინ მაგრძნობინეს, საქმის გამოსწორება კიდე შეიძლებაო, თუკი ახლა მაინც მოვთხოვდი ა-ვს ფორმალურ ახსნა-განმარტებას. გაბრაზებულმა ამაყად ვტკიცე უარი ამბზე და მაშინვე შევიგანე, გამანთავისუფლეთ-მეთქი. ამაყად კი წამოვედი, მაგრამ სულიერად გავნადგურდი კაცი, მიმტყუნა ძაღმა და გონება. სწორედ იმ ღროს ის პაგარა ქონება, საიდანც ჩემს წილად ისე მცირე რჩებოდა, ჩემი ღის ქმარმა მოსკოვში გაანიავა. ასე რომ, ქუჩაში დავრჩი უკაპიკოდ და უსახსროდ. სხვა სამსახურში შესვლა არ ვიკადრე: ბრწინვალე მუნღირის შემდეგ რკინიგზაში აბა რა მიხლოდა. რახან ასე შევრცხვი, რახან ასე მომეჭრა თავი, ბარემ სულ შევრცხვე და დამესხას ლაფი-მეთქი. რაც უარესი მომივა, მით უკეთესი-მეთქი. შავ-ბნელ მოგონებებში გავაგარე სამი წელი. წლინახევრის წინ მოსკოვში გარდაიცვალა ჩემი მდიდარი ნათლია, ვისაც სრულიად მოულოდნელად ჩემთვისაც დაეგოვებინა ანდერძით სამი ათასი. ვიფიქრე, ვიფიქრე და მაშინ გადავწყვიტე სესხის სალარო გამეხსნა, ადამიანებისთვის კი პატიება არ მეთხოვა. დავაგროვებ ფულს, გავიჩენ კუთეს, ძველ ამბებს დავივიწყებ და ცხოვრებას ხელახლა დავიწყებ-მეთქი, -არ, რა მქონდა

განზრახული. მაგრამ ჩემი შავბნელი წარსული და შერცხვენილი სახელი მაინც არ მასვენებდა, ყოველ წუთსა და საათს მგანჯავდა. ამასობაში ცოლიც ვითხოვე, არ ვიცი, შემთხვევით იყო თუ არა. ეს კია, როცა ვითხოვე, მეგონა, მეგობარი მომყავდა რადგან მეგობარი მართლაც ძალიან მჭირდებოდა. იმასაც ვგრძნობდი, რომ მეგობარი შენ უნდა გამოზარდო, შენს ჭკუაზე მოაქციო. მაგრამ თექვსმეტი წლის გოგოსთვის ერთბაშად როგორ ამეხსნა ყველაფერი, მაშინ როცა ასე იყო განწყობილი? განა შევძლებდი მის დარწმუნებას, ლაჩარი არა ვარ და პოლკში უსამართლოს მომნათლეს-მეთქი.? იმ რევოლვერის ამბავმა სწორედ სულზე მომისწრო, მისი წყალობით შერი ვიძიე იმ ჩემს შავბნელ წარსულზე. მერე რა, რომ სხვებმა ვერ გაიგეს, მან ხომ გაიგო, ეს ოყო ჩემი ყველაფერი, ჩემი ოცნებების, ჩემი მომავლის იმედი! ის იყო ერთადერთი ადამიანი, ვისაც სჩემოდ ვამზადებდი, სხვა მეარავინ მინდოდა. ჰოდა, იმან ხომ გაიგო ყველაფერი, ის ხომ გაიგო, რარიგ იჩქარა ჩემი მტების მხარეზე გადასვლა. ეს ფიქრი ალგაცებით მავსებდა. მაშასადამე, მის თვალში მხოლოდ უცნაური კაცი ვიქნები, და არა ნაძურალა, მომხდარი ამბების შემდეგ კი ეს არცთუ უსიამოდ მიმაჩნდა. უცნაურობა ნაკლი როდია, პირიქით, ქალს ხიბლავს კიდევაც მოგჯერ უცნაურობა. მოკლედ, განზრად არ დავეშურე საქმის გარკვევას. რაც მოხდა, ჩემი სიმშვიდისთვის საკმარისზე მეტიც იყო, საკმარისზე მეტ სურათებს მიხატავდა საოცნებოდ. სწორედ ამ ოცნებებმა დამლუპა. ჩმეგვის ეს ოცნებებიც კმაროდა, ის კი მოიცდის-მეთქი, მეგონა.

ასე მიიწურა მამთარი. ჰოი, როგორ მიყვარდა ქურდულად ცქერა, როცა თავის მაგიდას უჯდა, ხან საქმით, ხან საკერავით გართული. საღამოობით კი ჩემი კარადიდან გამოგანილ წიგნს კითხულობდა. ამ წიგნებსაც ჩემს სასარგებლოდ უნდა ელადა, არმეთა მე შავლჩიე. თითქმის სულ შინ იჯდა. ნასადილევს, ბინდისას, ყოველდღე გამყავდა სასეირნოდ, ოღონდაც წინანადელივით უბრად აღარ ვიყავით. ვცდილობდი, ისე მომეჩვენებინა თავი, ვითომც არ ვლუმვართ, პირიქით, გკბილადაც ვსაუბრობდით. მაგრამ ხომ მოგახსენეთ, ჩვენ არც მაინცდამაინც ვცდილობდით მეთქი საუბრის გაგრძელებას. ამას განზრახ ჩავდიოდით, დრო უნდა მიმცა მისთვის. არა, მამგრის მიწურულამდე ერთხელ როგორ არ გავივლე გუნებაში, მე თუ ქურდულად შევეცქერი თვითონ რაგომ არ შემომხედავს-მეთქი. მაგრამ ამას გაუბედაობას ვაწერდი.

ეს ფიქრი ფრთებს მასხამდა, აღმაფრთოვანებდა. რა ღაგიმალთ, და შიგადაშიგ განზრახ ვილიზიანებლი თავს, იქამდე მიმყავდა თავი, დიდხანს მართლა ნაწყენი ვიყავი მასზე. მაგრამ არასოდეს მძულდა. მაშინაც კი, როდესაც გაწყვიტე ჩვენი ცოლქმრობა, ვუყიდე საწოლი და თეჯირი, მაშინაც კი მოღალატედ არ ჩამითვლია. განა იმიტომ, რომ მის დანაშაულს ბერულად ვუყურებდი, არა, იმიტომ რომ მაშინვემ პირველივე დღეს საწოლის ყიდვამდე ჩემს გულში ვაპატიე და ყველაფერი შევუნდე. უცნაურად მოვიქეცი, რადგან ნამუსზე მკაცრი გალხავართ. მაგრამ ძალიან მოგეხილი, დამცირებული და განადგურებული მეჩვენა, ხანდახან კიდევ მეცოდებოდა, თუმცა მისი დამცირება სადღაც მსიამოვნებდა. დიახ, დიახ, ეს ჩქენი უთანასოწრობა სიამეს მგვრიდა...

იმ ზამთარს რამოდენიმე კაცს სიკეთე გაუკეთე. ორ ვალი ვაპატიე, ერთ ღარიბ ქალს სულაც გირაოს გარეშე მივეცი სესხი. ცოლისთვის კი არაფერი მითქვამს და არც იმიტომ მოექცეულვარ ასე, მას გაეგო. მაგრამ ის ღარიბი ქალი ღამის დაჩოქილი მვლიდა მადლობის სათქმელად და მაშინ გამქვინდა ყველაფერი. მომეჩვენა, თითქოს მართლა ესიამოვნა ეს ამბავი.

ამასობაში გაზაფხულიც დადგა. შაა აპრილი იყო, როცა ამოხსნეს ჩარჩოები და ჩქენს მღუმარე სამყოფელში მზემ შემოიჭყიგა. მაგრამ ჩემს თვალებში მაინც ბინდი ეფინა, ბედისწერის საშინელი ბინდი! შმეთხვევით მხოლოდ თუ საამისო ჟამი დაჰკრა ან მზის სხივმა გამინათა მე უტვინოს აზრი და ჭკუა? არა, აქ არაფერ შუაში იყო აზრი და ჭკუა. არა, აქ ერთი ძარღვი, თითქოს უკვე მკვდარი, ათამაშდა, გაცოცხლდა და გამინათა დაჩლუნგებული და ჯოჯოხეთური სიამაყე. თითქოს ფეხზე წამოვიჭერი, ისე მოულოდნელი და უეცარი იყო იგი. ეს მოხდა ნასადილევის ხუთ საათზე.

II

თვალის ახელა

მანამდე ორ სიგყვას ვიგყვი. ჯერ ერთი, მას აღრე შევამჩნიე უცნაური განრიდება. განა მხოლოდ ჩუმად იყო და ხმას არ იღებდა, არა, განრიდებად იყო რაღაცნაირად. დიახ, დიახ,

უეცრად შევამჩნიე. მახსოვს, თავდახრილი რაღაცას კერავდა, არ იცოდა, რომ ვუყურებდი. ჰოლად, ისეთი გამხდარი მეჩვენა, ისეთი გაცრეცილი სახე, ჩათეთქვილი გუჩები ქონდა, ლამის თავბარი ღამეცა. წინათაც ერთი-ორჯერ, განსაკუთრებით სადამოობით, ხველება მომესმა მისი. არაფერი მითქვამს, ისე ავლექი და მაშინვე შრეღერთან წავედი. ვთხოვე ჩვენთან მობრძანებულიყო.

შვეღერი მეორე ღღეს მოვიღა.გაუკვირღა ექიმის მოსღლა. ხან მე შემხეღაღღა გაცეებით, ხან შრეღერს.

-რა იყო, მე კარგად ვარ,-თქვა და უცნაურად გაიღიღა.

შრეღერღა არცთუ გულღასმით გასინჯა, ღღონღაც მეორე ღღთახში მიღხრა, ავადმყოფობის შეღღეღია, ურიგო არ იქნეღა საღღმე ზღღვაღმე თუ წაბრძანღღებით ან აგარაკღმე მაინც წაიყვანთო. ერთი სიღყვეით, მარგო ის ბრძანა დასუსტეღულიაო, სხვა არაფერი. შრეღერი რომ გავისტეღმრე, საოცრად ღინჯად შემომხეღა და ისეღვ გაიღმეღრა, ძალიან, ძალიან კარგად ვარო.

მაგრამ აღმური კი გადაჰკრა მაშინვე, აღბათ შერცხვა და იმიტომ. ახღა მესმის, რაგომაც შერცხვა. შერცხვა იმიტომ რომ ისეღვ ქმარი ვიყავი მისი და მასღმე ვბრუნავღი, როგორც ქმარი. მაშინ კი ვერ მივხვღღი, მისი აღმური მორჩიღღებას მივაწერე (სიბრძავე ჩემი!)

ერთი თვის შემღღეღ, აპრიღღის ერთ კაშკაშა მზიან ღღღეს, ხუთი საათი იქნებოღა, ჩემს საღაროსღთან ვიჯექი და ვანგარიშობღღი. უცებ იმ ღღთახიღღან, საღაც თავის მაგიღღას უჯღა და საქმიანობღა, ჩუმი...ჩუმი ღღღინი მომესმა. ამ ღღღინმა სუღღის სიღღრმემღღე შემღღრა, არ ვიცი რაგომ.აქამღღე მისი ღღღინი თითქმის არ მსმენია, მხოლოღ ღღღენი ცოღღქმრობის ჰირვეღ ღღღეღებში თუ წაიღღღერეღღა ხანღღახან. როცა ვერთობოღღით და რევეღღღვერს ნიშანში ვისროღღით: მაშინ საკმაოღ ძღღიერი ხმა ჰქონღა, საოცრად წკრიაღღა და სასიამოენო. ახღა კი რაღაც უბაღღოღ ქღღერღა მისი ხმა. განა იმიტომ, ჰანგი იყო სევეღღიანი, არა, ხმა გაბზარვოღა, თითქოს ვერ ღაეღღღია ჯანგი, თითქოს თვეითონ სიღღღერას შეჰჰარვოღა სენი. ხმაღაბღღა ღღღინეღღა და ცოგა რომ აუმაღღღა, საბრალისაღ ჩაუწყღა ხმა, ჩაახვეღა და ისეღვ ჩუმაღ განაგრძო ღღღინი...

ღამცინოთ იქნებ, მაგრამ ვერა, ვერ გამიგებთ, რამ ამაღღღეღვა ასე! არა, ეს ჯერაცარ იყო სიბრალღღი, ეს რაღაც სხვა გრძნობა იყო. ჰირვეღ წუთეღებში უეცრად სასტად ღავრჩი,

საშინლად გამიკვირდა და ლამის ბოლმამ ამიგანა, "რა ამღერებს! დაავიწყდა განა, რომ მე აქ ვარ?"

ერთხანს გაოგნებული ვიჯექი, მერე სასწრაფოდ ავდექი, ქული ავიღე და ლამის ამრდაკარგული გამოვედი გარეთ. მეც არ ვიცოდი, სად მივდიოდა ან რად მივდიოდი. ლუკერიამ პალტო მომაწონდა.

-მღერის-მეთქი? -ვკითხე უნებლიედ. ვერ გამიგო და გაკვირვებით შემომჩერდა. ან კი რას გაიგებდა.

-პირველად მღერის დღეს?

-არა, თქვენ რომ არ ხართ, მაშინ მღერის ხოლმე, -მითხრა ლუკერიამ.

კარგად მახსოვს, როგორ ჩავიარე კიბე, გავედი ქუჩაში და გზას დავადექი. მივედი მოსახვევამდე და გავიხედ-გამოვიხედე. ხალხი მიდი-მოდიოდა, მეჯახებოდა, მე კი ვერაფერს ვგრძნობდი. მეეტლე გავაჩერე და ვუთხარი, საპოლიციო ხილამდე მიმიყვანე-მეთქი, არ ვიცი, რატომ. მოულოდნელად გადავიფიქრე და აბაზიანი მივეცი.

-აჰა, აიღე, გყვილად რომ გაგსარჯე, - ვუთხარი და უაზროდ შევეცინე. გულში უეცრად საოცარი აღგაცემა დამისადგურდა.

გამაღებული შემოვგრიალდი შინისკენ.

საბრალო, გაბზარული ხმა კვლავ ამიჟღერდა სულში. სუნთქვა შემეკრა. ბინდი ნელ-ნელა ჩამომეცალა თვალთაგან! რაკი ჩემს იქ ყოფნისას იმღერა, მაშ დაავიწყდა ჩემი არსებობა-აი, რა იყო საშინელი და თავზარდამცემი, აი, რას მიგრძნობდა გული. მაგრამ აღგაცემა მაინც მივსებდა სულ და შიშს ჯაბნიდა.

ჰოი, ბედის მწარე დაცნია! მთელი ზამთარი სხვა რა უნდა მეგრძნო, თუ არა ასეთი აღგაცემა, მაგრამ სად ვიყავი ის ზამთარი? რა ვუყავი ჩემს სულს? კიბე საჩქაროდ ავირბინე. არ ვიცი, როგორ შევედი, გაუბედავად თუ გაბედულად, ის მახსოვს, თითქოს გორგმანობდა იაგაკი და თითქოს მდინარე მიმაცურებდა. ისევ თავის აღგილზე იჯდა, თავდახრილი, რაღაცას კერავდა, მაგრამ აღარ მღეროდა. გულგრილად შემავლო თვალი, ისე, ოთახში ვიღაც რომ შემოვა.

ახლოს დავუჯექი. გიჟს ვგავდი. თვალი შემავლო და თითქოს შეერთა. ხელი დავუჭირე და აღარ მახსოვს რა ვუთხარი, ანუ რისი თქმა მინდოდა, ვინაიდან აღგაცებულს ენა არ მემორჩილებოდა, ხმა მიწყდებოდა. ისიც არ ვიცოდი, რა მეთქვა, სული მეგულებოდა.

-ვილაპარაკოთ...მიტხარი რამე!-ამოვლერღე სულელივით, თუმა რა მეჭკვიანებოდა? შეკრთა ისევ და შეშინებული სკამს აეკრა, ჯიქურ შემომხედა. უცებ გაკვირვებამ გაუელვა თვალებში. ღიახ, გაგკვირვებამ, გოროზმა გაგკვირვებამ. თვალები გაუფართოვდა. ამ გოროზმა, ღიახ, ღიახ, გოროზმა გაკვირვებამ ლამის იქვე გამსრისა კაცი: "შენი სიყვარულიც გინდა, სიყვარულიც?" -მკითხა თითქოს ამ გამოხედვით, თუმცა უხმოდ. მაგრამ მე კი ყველაფერი ამოვიკითხე, ყველაფერს მივხვდი. შევძრწუნდი და მყისვე ფეხებში ჩავუვარდი. ღიახ, ღიახ, ფეხებში ჩავუვარდი. უმაღლ წამოხტა, მაგრამ ხელებში ჩავჭიდე და არ გავეუშე.

მესმოდა, ვაი, რომ კარგად მესმოდა ჩემი უსასოობა! მაგრამ, დამიჯერებთ, ალგაცება ისე მიდუნდა სულში, ასე მეგონა ამ წუთებში მოგკვდები-მეთქი. თავდავიწყლებით ვუკოცნიდი ფეხებს. თავდავიწყებით და უსაზღვრო ნეტარებით, თუმცა ვიცოდი აღარაფერი მიშველიდა! ვგირიდი და ვლულულულებდი რაღაცას, ლაპარაკი აღარ შემეძლო, შიში და გაოცება ჩაფიქრებამ შეცვალა, დიდი გაოცება და კითხვა გამოეხატა სახეზე. შემომხედა და უცნაურად, ლამის გიჟვით, თითქოს უნდა გაარკვიოს რა ხდება ჩემს თავს, და გაიღიმა. საშინლად შერცხვა, ფეხებს რომ ვუკოცნიდი და ფეხები გამომაცალა. მე კი იმ ადგილს ვკოცნიდი სადაც ეს წუთი ფეხი ედგა. ამის დანახვაზე სიცილი აუტყდა. არ გინახავთ განა, კაცი რომ სირცხვილით გაიცინებს. ვამჩნევდი, სადაცაა ისტერიკა დაემართებოდა, ხელები უკანკალებდა, მაგრამ ამაზე აღარ ვფიქრობდი, ვლულულულებდი მხოლოდ, მიყვარხარ-მეთქი, აქედან არ ავდგები. "ნება მომეცი, კაბა დაგიკოცნო...მთელი სიცოცხლე შენზე ვილოცო..."არ ვიცი, არ მახსოვს არაფერი. უცებ აცახცახდა და ქვითინი წასკდა. ისე შევნიშნე, ისტერიკამ მოუარა.

ავიყვანე ლოგინზე და დავაწვინე.

დაწყნარდა, წამოჯდა, საოცრად შეწუხებულმა დამიჭირა ხელები და შემეხვეწ: "გეყოფათ, თავს ნუ იგანჯავთ, დამშვიდდით!" ცრემლები კი ღვრად ჩამოსდიოდა. მთელი საღამო არ მოვცილებივარ. ვეუბნებოდი, რომ ბულონში წავიყვან, მღვაზე, ახლავე, ორიოდე კვირის შემდეგ წავიყვან, რომ წელან მომესმა მისი სიმღერა, მისი საცოდავი, გაბზარული ხმა, რომ საღაროს დავეკეავ, ღობრონრაფოვს მივყიდი, ცხოვრებას ახლიდან დავიწყებთ, რაც მთავარია ბულონში წავალთ! მისმენდა და კანკალებდა. შიში უფრო და უფრო ეძალებოდა. მაგრამ არად ვაგდებდი, ოღონდაც მის ფეხებთან ვწოლილიყავი,მეკოცნა ის მიწა, სადაც

ფეხი ედგა, და მელოცა მასზე. "სხვა არაფერს გთხოვ და არც მოგთხოვ, -ვუმეორებელი წარამარა,-თუ გინდა ხმასაც ნუ გამცემ, ნუ შემამჩნევ, ოღონდ ნუ დამიშლი სადმე კუთხეში მუკუნჭულმა გიცქირო, გავხლე შენი ნივთი, შენი ფინია..." ის კი გიროდა და გიროდა.

-მე კი მეგონა, ასე დამტოვებდით,-წამოსცა უნებლიეთ, ისე უნებლიეთ, თვითონაც ვერ მიხვდა, რა თქვა. ეს იყო საბედისწერო სიგყვები, ჩემთვის ყველაზე გასაგები იმ საღამოს. თითქოს დანა დამისვეს გულზე! ამან ცხადი გახადა ყველაფერი. მაგრამ სანამ გვერდით, თვალწინ მყავდა, მაინც იმედი მქონდა, მაინც ბედნიერი ვიყავი საშინლად! ჰოი, როგორ დავეჩანე იმ საღამოს. მეგონა ყველაფერს უცებ შევცვლი-მეთქი! საღამო ხანს სულ გამომეცალა არაქათი. დავიყოლიე, დაწექი-მეთქი და დაიძინე. მაშინვე ჩაეძინა. მეგონა ბოღვას დაიწყებდა. წარამარა ვაკითხავდ, შევდიოდი და ვუყურებდი. ამ სწული არსების, ამ უბადრუკ რკინის საწოლზე მწოლიარს, მე რომ სამ მანეთად ვუყიდე, შემხედვარე ხელებს ვიმტერვდი...ხან დაჩოქილი ვიდექი, თუმცა ფეხებს აღარ ვუკოცნიდი, ხან ვლოცლობდი და ხან გიჟივით წამოვხტებოდი. ლუკერია ხშირ-ხშირად შემოდოდა და გაკვირვებით მიცქერდა. გავედი და ვუთხარი, წადი დაწექი, ხვალღან "სულ სხვა ამბები" დაიწყება-მეთქი. ჰოი, რა ბრმად, რა უგნურად მჯეროდა, რომ დაიწყებოდა. ალგაცება მახრჩობდა! გათენების მოლოდინში ვიყავი მხოლოდ. უბედურებას მაინც არ ველოდი, თუმცა ამის ნიშნები იყო. თვალებიდან ბინდი მომცილდა, მაგრამ დღემდე ჭკუაზე მაინც ვერ მოვედი! ან როგორ უნდა მოესულიყავი, როცა მაშინ ცოცხალი იყო და თვალწინ მყადედა. მის გვერდით ვიყავი: "რა წამსაც გაიღვიძებს, მაშინვე ვეგყვი ყველაფერს, თავისი თვალით ნახავს-მეთქი ყველაფერს!" აი, რას ვფიქრობდი მაშინ, რა მარტივად ვუღებოდი, ალგაცება მახრჩობდა! თავიდათავი ბულონში წასვლა იყო, რაგომდაც მეგონა, ბულონი გადაწყვეტდა ყველაფერს. "კი ბულონში, ბულონში წავალთ!.." გიჟივით ველოდი გათენებას.

III

ვაი, რა კარგად მესმის ახლა

ეს იყო რამოდენიმე დღის წინ, მხოლოდ ხუთი დღის წინ, წინა სამშაბათს! არა, რა იქნებოდა, ცოცხალი მაინც ეცალა ჩემთვის-ბნელი გამეფანგა! თუმცა ხომ დამშვიდდა! მეოც დღეს რომ დიმილით მისმენდა, მერე რა, რომ შემცბარი ჩანდა...კი, მთელი ეს ხუთი დღე სირცხვილი თუ შეცბუნება ეგყობოდა. შეშინებულიც იყო, ძალზე შეშინებული: არ ვლაობ, გიჟი არა ვარ, სხვა ვამტკიცო: განა არ უნდა ყოფილიყო შეშინებული? რა ხანია უცხონი გაგხდით, გადავეჩვიეთ ერთმანეთს, ერთბაშად კი...მაგრამ ამ მიშს არსად ვაგდებდი! უთუოდ, უთუოდ შევცდი. იქნებ სხვა ბევრშიც შევცდი. მეორე დღესვე დავეუშვი შეცდომა: ერთბაშად მოვინდომე მისი დამეგობრება. ვიჩქარე, მეგისმეგად ვიჩქარე, მაგრამ აღსარება უნდა მეთქვა, აღსარება აუცილებელი იყო- არსარებაზე მეტიც! ისიც არ დავუმაღლე, რასაც ჩემს თავს მთელი სიცოცხლე ვუმაღავდი. ვუთხარი, რომ მთელი მამთარი ეჭვი არ შემპარვია მის სიყვარულში. ავუხსენი, რომ სესხის სალარო ჩემი გონებისა და ნებისყოფის სისუსტე იყო, ჩმი იდეა თვითსაგვემას და განსაღილებლად. ავუხსენი, რომ მაშინც, ბუფეტში, მართლა შევშინდი ჩემი ეჭვიანი ხასიათის გამო. შევცბუნდი კაცი : რომ ავღგე და მივიდე, ბრიყვულად არ გამომივიდეს-მეთქი...მერე კი აღარ გავგყდი, მეც ვაწამე და სხვებიც ვაწამე. ვაწამე ისიც. აღგზნებული ვლაპარაკობდი. თვითონვე მიჭერდა ხელებს, მეხვეწებოდა: "ნუ აჭარბებთ. თავს ნუ იგანჯავთ". აუტყდებოდა ისევ გირილი და ლამის კვლავ ისტერიკა მოერეოდა, მეხვეწებოდა, ნულარ ჰყვებით და ნურც იხსენებთო.

მე კი ამ მუდარას არ მივაქციე ყურადღება: გაბაფხული, ბულონი მედგა თვალწინ! იქ მშვა, იქ ჩვენთვის ახალი მზე ამოვა-მეთქი, გავიძახოდი! სალარო დავაკეცე, საქმეები ღობრონრაგოვს გადავულოცე. ავდექი და ესეც მივახალე, ყველაფერი ღარიბებს დავურიგოთ-მეთქი, მარგო ჩემი ნათლისგან მიღებული სამი ათასი დავიგოვოთ და იმით წავიდე ბულონში, იქედან დაბრუნებულებმა კი ვიშრომით, ახალი ცხოვრება დავიწყოთ-მეთქი. ასეც გადაწყდა, ვინაიდან თვითონ არაფერი უთქვამს, ეს კია, გაიღიმა. უფრო იმიგომ, მგონი, გული არ დამწყვეტოდა. გან არ მივხვდი, ჩემთან ყოფნა რომ უმძიმდა. განა ისეთი ბრიყვი და თავკერძა გგონივართ ეს არ დამენახა. კი, ვხედავდი, ყოველ წვრილმანს ვხედავდი და ყველაზე უკეთ ვიცოდი; ჩემი უსასობა ჩემზე უკეთ ვინ იცოდა!

ვუამბე ჩემზეც, მასზეც. ვუამბე ლუკერიაზეც, ვუთარი როგორ ვგიროდი...განა არ შევეცადე, სხვა რამეზეც მელაპარაკა, განა არ შევეცადე, სულაც არ მეხსენებინა ზოგიერთი ამბავი, ერთი-ორჯერ გამოცოცხლდა კიდეც. მასსოვს, განა არ მასსოვს! მაშ, რაღად მეუბნებით

ვერაფერი ვერ დაინახეო? არ მომხდარიყო ეს ამბავი, ხომ აღსდგებოდა ყველაფერი. ხომ მიაშობო ამ სამი დღის წინ, რა წაიკითხა ამ ზამთარს. მომიყვია ქილ ბალზაკის სცენა გრენადის ეპისკოპოსთან. რამდენი იკისკისა, მერე რა საყვარლად, რა ბავშვურად, როგორც გათხოვებამდე იცოდა ხოლმე. ოჰ, რარიგ გამიხარდა! თუმცა არქიეპისკოპოსის ამბავს საოცრად შემაცბუნა. მაშასადამე, ამ ზამთრს იმდენი სიმშვიდე და სიხალისე ქონდა, დიდებულმა წიგნმა სიცილი მოჰგვარა. მაშასადამე, უკვე დაიმშვიდა გული, უკვე დაიჯერა თავი, რომ ასე დაფიქვებდი. მე კი მეგონა, ასე დამტოვებდითო-რომ მითრა სამშაბათს! მხოლოდ ათი წლის გოგო იტყოდა ამას! მაგრამ აკი სჯეროდა, სჯეროდა რომ ყველაფერი ასე დარჩებოდა: რომ სამოც წლამდეც ასე ვიქნებოდით, ის მისთვის, მე ჩემთვის. ერთბაშად კი ქმრობა მოვინდომე, არადა, ქმარს სიყვარული უნდა! ჰოი, გაგუგებრობებავ, ჰოი, სიბრძავევ ჩემო!

ისიც შეცდომა იყო, აღფრთოვანებით რომ შევცქეროდი. თავი უნდა შემეკავებინა, ამ აღტაცებამ დააფრთხო ასე. მაგრამ ხომ შევიკავე თავი, აღარ ვუკოცნიდი ფეხებს. ხომ ერთელაც არ ვაგრძნობინე, რომ...მისი ქმარი ვიყავი. არა, ეს თავშიც არ მომსვლია, მხოლოდ ვლოცულობდი მასზე! მაგრამ სულ ხომ არ დავდუმდებოდი, რაღაც უნდა მეთქვა! მეც განვუცხადე, რომ ვგებები მისი საუბრით, რომ ჩემზე გაცილებით ნაკითხი და განათლებულია. გაწითლდა, დარცხვენით მითხრა, აზვიადებო. მაგრამ მე ბრწყინა ვერ მოვითმინემ მაინც ვუამბე, რა აღტაცებული დავრჩი მაშინ, როცა კარს უკან ვიდექი იმ ნაძვრალასთან მის პაექრობას ვუსმენდი, რა ნეგარება მომანიჭა მისმა ჭკამ, მახვილმა ენამ და ბაღურმა სიწმინდემ. შეკრთა ამ სიტყვებზე, წაილულულა, ნუ აჭარბებო, ნუ, მერე, მოიღრუბლა, ხელები მიიფარა პირზე და აგირდა...მაშინ ველარც მე შევიკავე თავი: ისევ დავემხე მის წინ, ისევ დავუკოცნე ფეხები. იმ სამშაბათივით ისევ მოუარა ისტერიკამ. ეს წუხელ იყო, მეორე დილას კი...

მეორე დილას? უგნურო, ეს ხომ ამ დილას, ხომ წელან იყო!

აბა, კარგად ჩუკვირდით: წელან რომ სამოვართან შევიყარეთ, მისმა სიმშვიდემ გამოაცა! დიას, დიას, მე კი მთელი ის დამე შიშის კანკალში გავაგარე. მოვიდა ჩემთან, წინ დამიდგა, გულზე ხელები დაიკრიფა და მითხრა, მესმის ჩემი დანაშაული, მთლი ზამთარი ეს დანაშაული მგანჯავდა და ახლაც მგანჯავსო....დიას ვაფასებ თქვენს სულგრძელობასო...”მე თქვენი ერთული ცოლი, ყოველთვის თქვენი დამფასებელი ვიქნები”. წამოვხტი და გიჟივით

გადავეხვიე! იმდენი ხნის შემდეგ პირველად დავეკოცნე სახე, ტუჩები, როგორც ქმარმა. ვაიმე, რა ჯანდაბად წავედი წელან, მხოლოდ ორი საათით წავედი...ჩვენი სამღვარგარეთული პასპორტებისთვის...რა იქნებოდა, ხუთი წუთით, მხოლოდ ხუთი წუთით აღრე დავბრუნებულიყავი? ..ჰოი, ჭიშკართან შეგროვილი ხალხი, მათი თვალები...ვაიმე, ღმერთო!

ლუკერია, ლუკერია მითხრა, რომ ჩემს დაბრუნებამდე ოციოდე წუთით აღრე შესულა ქალბატონთნ ჩვენს ოთახში რაღაცის საკითხავად, არ მახსოვს, რისი. თურმე ხაგი ედგა წინ მაგიდაზე, თითქოს ლოცულობდაო. "რა იყო ქალბატონო?"-უკითხავს. "არაფერია ლუკერია, წადი...თუმცა, არა, მოიცა..."-მისულა და უკოცნია. "მაშ, ბელნიერი ბრძანდებით, ქალბატონო?"-"ჰო ლუკერია".-აქმადეც უნდა ეთხოვა ბატონს პატიება...მადლობა ღმერს, რომ შერიგდით."-"ჰოი, ლუკერია. ოღონდ წადი",-ისე უცნაურად შეჰლიმა თურმე, ათი წუთის შემდეგ ლუკერია ისევ შებრუნებულა. "ვხედავ, ფანჯარასთან დგას, ხელი კელღზე აქვს მიდებული, ზედ თავი ჩამოუდევს და ისე ჩაფიქრებულა, ვერც დამინახა, რომ მეორე ოთახიდან ვუყურებ. თან თითქოს იღიმება თავისთვის. ვუცქირე, ვუცქირე და ფეხაკრეფით გამოვბრუნდი უკან. უცებ მომესმა, ფანჯარა გაიღო. იმწუთშივე მივბრუნდი სათქმელად: "გრილა, არ გაცივდეთ-მეთქი". ვნახოთ, ფანჯარაზე შემდგარა, გამართული, ჩემკენ ბურგით, ხაგი უჭირავს. გული გამიქანდა, მივაკივლე "ქალბატონო, ქალბატონო!" გაიგონა ჩემი კივილი, დააპირა მობრუნება, მაგრამ აღარ მობრუნდა, გადადგა ფეხი, ხაგი გულზე მიიხუტა და ფანჯრიდან გადაეშვა!"

ისღა მახსოვს, ებოში რომ შევედი, ჯერაც თბილი იყო. ყველანი მე მიყურებდნენ. მანამდე ყვიროდნენ და ვიშვიშებდნენ, მერე გაჩუმდნენ და გზა დამითმეს...ის კი, ის კი ხაგიანად იბვა. სიმშარივით მახსოვს, უხმოდ რომ მივედი და დავაცქერდი. სხვები შემომეხვივნენ, რაღაცას მეუბნებიან. ლუკერიაც იქ იყო თურმე, ოღონდ არ დამინახავს. მითხრა, დაგელაპარაკეო. მხოლოდ ერთი მდაბიო, მახსოვს, ჩამძახოდა: "პეშვი სისხლი წამოუვიდა პირიდან, მხოლოდ პეშვი!" თითით მაჩვენებდა ფილაქანზე სისხლს. მგონი, თითიც ვაგაკე სისხლში, დამესვარა, დავეყურებ ამ თითს, ის კი ჩამძახის: "პეშვი, მხოლოდ პეშვი!"

-მერე რა, რომ პეშვი? - ვიბღავლე თურმე მთელი ხმით, ავწიე ხელები და ვეძგერე...

ჰოი, სიგიჟე, სიგიჟე და გაუგებრობა! ჰოი, დაუჯერებელი, შუქლებელი ამბავი!

IV

ხუთი წუთით დამაგვიანდა

განა არა? განა დაიჯერება ეს ამბავი? განა იცყვის ვინმე, შეიძლება ეს მომხდარიყო?
რას, რისთვის მოიკლა თავი?

ოჰ, მერწმუნეთ, რომ მესმის, მაგრამ როგორ მოიკლა, მაინც საკითხავია. შეეშინდა ჩემი
სიყვარულის, თავს ჰკითხა: შევძლებ თუ არაო, ვერ შეძლო და სიკვდილი არჩია. ვიცი, ვიცი,
გვინის ჭყლეტა რა საჭიროა: მეგისმეტად ბევრს შემპირდა, მაგრამ შეეშინდა, დაპირებულს
ვერ ავასრულებო. კი, მესმის. აქ რამდენიმე საშინელი ამბავი დაემთვა ერთმანეთს.

მაშ რად მოიკლა თავი? იკითხავთ მაინც. ჩაქუჩით მიკაკუნებს თავში ეს კითხვა. განა არ
დავტოვებდი, როგორც უნდოდა, მაგრამ არ დაიჯერა, აი, რაა თავიდათავი. არა, ვცყვი,
სულაც არ იყო ასე საქმე. უბრალოდ ჩემთან პაგიოსნება ჭირდებოდა. თუ შემეყვარებდა,
სულით, გულით უნდა ვყვარებოდი, არა ისე, როგორც მეღუქნე. მაგრამ მეგისმეტად სპეტაკი,
მეგისმეტად წმინდა იყო, არ მომაგყუა, ვერ გაასაღა სიყვარულის ნახევარი თუ მეოთედი
ნაღ სიყვარულად. მეგისმეტმა პაგიოსნებამ გვიყო, ბაგონო! მე კი, გახსოვთ, დიდი
გრძნობები მინდოდა შთამენერგა მისთვის! საოცრებაა.

ნეტავ მაცოდინა, მცემდა კი პაგივს? თუ ვეზიზღებოდი? არა მგონია, ვეზიზღებოდე.
საოცარია: მთელი ზამთრი ერთხელ როგორ არ ვიფიქრე, ვეზიზღები-მეთქი? აკი პირიქით
მეგონა იმ წუთამდე, სანამ გოროზი განცვიფრება არ შევამჩნიე. სწორედ გოროზი. აი, მაშინ
დამკრა უცებ თავში, რომ ვეზიზღებოდი. ჩავხვდი ამას, ბოლოს და ბოლოს! ოჰ, არ
ვევარებოდი, ოღონდაც კი იმას ეცოცხლა! წელან არ იყო, დადიოდა, ლაპარაკობდა. ვერ
გამიგია, რაგომ, რისთვის, რად გადავარდა ფანჯრიდან. ხუთი წუთით აღრე ამას რას
ვიფიქრებდი? ლუკერიას დავუძახე. ახლა ლუკერიას არამც და არამც არ მოვიშორებ!

ხომ შეგვეძლო ერთმანეთში მორიგება. მერე რა, რომ მეგისმეტად გადავეჩვიეთ ამ
ზამთარს, ხომ შეგვეძლო ისევ შეჩვევა? ერთი-ორი სიყვება, ერთი-ორი დღე და ყველაფერს
თვითონ მიხვდებოდა.

ყველაზე უფრო ის მკლავს, რომ ყველაფერი შემთხვევა იყო, ბარბაროსული, სულელური შემთხვევა. რა დასანანია! ხუთი წუთი, ეს ოხერი ხუთი წუთი დამაგვიანდა, ხუთი წუთით ადრე რომ მომესწრო - ჩაივლიდა ეს ხუთი წუთი და აღარასოდეს ამას აღარ გაიფიქრებდა. ბოლოს და ბოლოს, მიხვდებოდა ყველაფერს. ახლა კი დავრჩი ამ ცარიელ ოთახებში, დავრჩი ისევე მარგოდმარგო.

წინ და უკან დავდივარ. ვიცი, ვიცი, კარნახი არ მჭირდება. გეცინებათ ალბათ, რომ შემთხვევასა და იმ ხუთ წუთს ვაწერ ყველაფერს? მაგრამ განა ცხადი არაა. აგა განსაჯეთ: წერილი არ დაგოვა, აქაოდა ჩემი სიკვდილს ნურავის დააბრალებთო, ნუთუ არ იფიქრა, რომ შეიძლებოდა ლუკერიასთვის ეთქვას: "მარგო შენ იყავი მასთან, იქნებ სულაც შენ ჰკარი ხელი". ყოველ შემთხვევაში, ტყუილებრალოდ ამოხდიდნენ სულ დაკითხვებით, ოთხ კაცს შემთხვევით რომ არ დაენახათ ფლიგელიდან თვითონვე რომ გადმოეშვა ხაგით ხელში. არა, არა ყველაფერი წამი ბრალია! მხოლოდ და მხოლოდ დაუფიქრებელი წამის. მოულოდნელობა და ფანტაზია! მერე რა რომ ილოცა? ფანა ის იმას მოწმობს, რომ სიკვდილს აპირებდა. ეს წამი დიდი-დიდი ათიოდე წუთს გაგრძელდა, როცა კედელთან იდგა, მკლავზე თაფნამოდებული, და იღიმებოდა: უეცრად აზრად მოუვიდა ეს ამბავი, თავბრუ დაესხა და ვეღარ სძლია ცლუნება.

როგორც გენებოთ, ისე იფიქრეთ და გაუგებრობა გახლავთ, სხვა არაფერი. ჩემთან მაინც შეეძლო ცხოვრება. იქნებ სისხნაკლულობის ბრალი იყო? იქნებ სისხნაკლული რომ იყო და სიცოცხლის წყარო დაემრიგა? არა, დაღალა ამ ზამთარმა, აი, რაა მიზეზი...

დავაგვიანე!!!

რა გამხდარი წევს კუბოში, როგორ გასთხელებია ცხვირი! ისრებივით დაჰფენია წამწამები. ისე დაეცა, არც დამგვრეული და არც არაფერი დაშავებია. "პეშვი სისხლი", მხოლოდ პეშვი. შინაგანი ჩაქცევა იყო ალბათ. რა უცნაური ფიქრი მომივიდა: ნეტავ თუ შეიძლება არ დავმარხო? ვინაიდან თუ წაიყვანეს... არა, არა, არ შეიძლება წაიყვანონ! მე ხომ ვიცი, რომ წაიღებენ, გიჟი ხომ არ ვარ, პირიქით, ასე საღად არასოდეს მიაზროვნია, მაგრამ როგორ დავრჩეასე ობლად ამ ორ ოთახში, ამ გირაოების ამარა. ბოდვან! ბოდვან! დავგანჯე, სული ამოვხადე, აი, რაა მიზეზი!

რა ჭირად ვიხლი ახლა მაგ თქვენს კანონებს? რაჩი მჭირდება თქვენი წესები, თქვენი ალბათ, თქვენი ცხოვრება, თქვენი სახელმწიფო, თქვენი მრწამსი? მოვიდეს და

გამასამართლოს თქვენმა მსაჯულმა, თუნდაც საჯაროდ, მე ვეცყვი, არაფერი არა მწამს-მეთქი. "ხმა-კრინტი, ოფიცერო!" ის დამიყვირებს. მეც მივახლი: "შენ რა ძალა გაქვს, რომ დაგმორჩილდე? რაც დამიმსხვრია უმეცრებამ, გაუგებრობამ ის, რაც ყველაზე მეტად მიღირდა? რა თავში ვიხლი ახლა თქვენს კანონებს? განზე გავდგები ყველაფრისგან." ჩემთვის ახლა ყველაფერი სულერთი გახლავთ!

ბრმა იყავი, ბრმა! მაგრამ მკვლარი ხარ, არ გეყურება! შენ რა იცი, რა სამოთხეში გამყოფებდი. ჩემს გულში იყო ეს სამოთხე და იმ სამოთხეს მე შენს ირგვლივ ავაყვავებდი! ნუ გყვარებოდი, რა მოხდა მერე? ყველაფერი მაინც ისე იქნებოდა, მაინც ისე დარჩებოდა. ოღონდაც ყველაფერს მომიყვებოდი, როგორც მეგობარს - გავიხარებდით და გავიცინებდით ერთიმეორის მყურე. გინდაც სხვა ვინმე შეგყვარებოდა! იმას კისკისით რომ გაჰყვებოდი, მე ქუჩის მეორე მხრიდან შემოგხელავდი...ოჰ, იყოს ასე, იყოს ასე, ოღონდ კი თვალი გაახილე თუნდაც ერთი წამით, მარტო წამით! შემომხედე წელანდელივით, როცა წინ დამიდექი და შემომფიცე, შენი ერთგული ვიქნებიო! ჩემს თვალებში ყველაფერს წაიკითხავდი.

ჰოი, უმეცრებაჲ! ჰოი, ბუნებაჲ! მარტოდმარტო ვართ ყველანი ამ ქვეყანაზე - ესაა ჩვენი უბედურება! "არის კი ველად კაცი ცოცხალი?" ყიჟინებს რუსი დევგმირი. დევგმირი არ ვარ და მეც ვყიჟინებ მაგრამ არავინ მეხმიანება. ამბობენ, მშით უღვას სული ამ სამყაროსო.მაგრამ შეხედეთ მშეს, განა ისიც მკვლარი არაა? ყველა მკვლარია, ირგვლივ მხოლოდ მკვდრები არიან, მხოლოდ ადამიანები და ირგვლივ ღუმილი - ესაა თქვენი დელამიწა.

"ერთმანეთი გიყვარდეთ, ხალხნო". - ვინ თქვა ეს, ვინ გვიანდერძა? რა უგრძნობლად, რა სამიზღრად წიკწიკებს საათი. ღამის ორი საათია. მის ლოგინთან ფეხსაცმელი აწყვია, თითქოს პაგრონს ელისო...

ხვალ რომ მართლა წაიყვანონ, მე რაღა ვქნა, რა მეშველება?